

[Ole Vig Jensen]

en meget bred tilslutning til dette beslutningsforslag, og der er faldet en række udmærkede bemærkninger undervejs.

Jeg synes også, man her kan glæde sig over, at statsministeren allerede er klar med nye tanker og ideer, som kan fremlægges for udvalget med henblik på nu at gå i gang med det arbejde, som gerne skulle medføre, at vi opnår at virkeliggøre den målsætning, som dette beslutningsforslag indeholder.

Statsministeren havde et enkelt forbehold med henblik på udpegnen af mænd og kvinder til udvalg og kommissioner m.v., et forbehold, som jeg mener man er nødt til at acceptere. Det forholder sig jo sådan, at også mandlige kandidater har deres begrænsninger, så vi kan blive nødt til at acceptere, at der også er udvalg, hvor mændene er i mindretal, måske oven i købet et lille mindretal; så barsk kan livet altså også være for mænd.

Men ellers er der også fra regeringens side, forstår jeg, fuld tilslutning til, at man nu for alvor må gøre noget ud af at sikre en mere ligelig repræsentation.

Fru Helle Degn eksemplificerede sine seneste erfaringer – jeg tør måske sige sine seneste dårlige erfaringer – med henblik på udpegnen af repræsentanter til udvalg og kommissioner, og det er vel desværre rigtigt, at sådanne eksempler kan findes, efter at der ellers er udtrykt vilje til, at dette skulle ændres. Det er, synes jeg – og fru Ebba Strange var også inde på det – en ekstra understregning af, at nogen må have hånd i hanke med virkeliggørelsen af de intentioner, der ligger i dette forslag, og det er formentlig statsministeren, der bedre end nogen anden kan sikre, at der i alle ministerier tages det hensyn, som regeringen her selv har tilsluttet sig.

Med disse bemærkninger skal jeg endnu en gang takke for tilslutningen. Jeg er enig med fru Ebba Strange i, at det ville være lykkeligt, hvis vi kunne nå at gøre forslaget færdigt i denne folketingssamling. Realistisk bedømt bliver det nok svært, men det må så betyde, at vi straks i den nye folketingssamling på ny påbegynder arbejdet og bliver færdige så hurtigt som muligt.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Fru Ebba Strange stillede mig et spørgsmål, der drejer sig om undervisningsministerens nedsættelse af et særligt udvalg, som vist

skulle rådgive ministeren med henblik på ændringer i styrelsesloven. Jeg kan da godt se, at det virker ejendommeligt, hvis dette udvalg er, jeg havde nær sagt bemandet kun med mænd, og det vil jeg gerne have lejlighed til at drøfte med undervisningsministeren. Det kan vel heller ikke være konsekvensen af, at ministeren netop for nylig har ønsket at ansætte en kvindelig departementschef.

Også jeg glæder mig over førstebehandlingen, som jo betyder, at vi nu igen kan få gang i arbejdet i udvalget. Jeg håber, at vi hurtigt når nogle konklusioner, som sikrer os det mål, der alligevel har fået bred tilslutning her i dag, nemlig at vi får flere kvinder med i det arbejde, som udføres overalt i samfundslivet i nævn, kommissioner og tilsvarende. Det er nu engang af stor betydning, for det vil ligesom vise vejen og, tror jeg, få konsekvenser for kvinders deltagelse på mange andre leder og kanter i det offentlige liv.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det politisk-økonomiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Forespørgsel nr. F 16:

Forespørgsel til finansministeren:

»I hvilket omfang har ministeren inddraget medarbejderne via samarbejdsudvalgene i planlægningen og gennemførelsen af regeringens moderniseringsprogram?«

Af Carsten Andersen (SF).

(Forespørgslen anmeldt 10/4 84. Fremme af forespørgslen vedtaget 13/4 84).

Begrundelse

Carsten Andersen (SF):

[Carsten Andersen]

Det er mig magtpåliggende indledningsvis at understrege, at denne forespørgselsdebat ikke er rejst for at så tvivl om, hvorvidt den offentlige sektor skal moderniseres, skal gøres mere publikumsvenlig, skal gøres mere effektiv og skal afbureaukratiseres. Forespørgslen er rejst for at få belyst, på hvilken måde det bliver gjort, og for at få kastet lidt mere lys over, hvad hensigten er med de pæne overskrifter i moderniseringsprogrammet.

Der skal heller ikke herske tvivl om, at SF til stadighed vil være på vagt over for regeringens stadige angreb på den offentlige service og sundheds- og uddannelsesforhold, angreb, som regeringen også kan gennemføre under dække af moderniseringsprogrammet. Den måde, hvorpå moderniseringsprogrammet indtil nu er markedsført – for nu at bruge regeringens terminologi – gør os lidt bange for, at regeringen vil andre steder hen, end overskrifterne lyder, end regeringen oplyste folketinget om ved redegørelsen den 30. november. Her sagde finansministeren nemlig (Folketingstidende 1983-84, 1. samling, sp. 2381):

»Det er sjældent viljen hos de enkelte offentligt ansatte til at yde en god service, der mangler. Det karakteristiske er et stærkt menneskeligt og professionelt engagement. Problemerne ligger som oftest i de rammer i form af regler, procedurer og administrative systemer, som vi har bygget op. Moderniseringsprogrammet skal medvirke til at skabe bedre muligheder for, at ledere og medarbejdere kan komme til at gøre en indsats og bidrage med nye initiativer og ideer.«

Den erklæring fra finansministeren tog vinden ud af sejlene hos skeptikere om, hvorvidt dette moderniseringshalløj nu også var et one man show. Men med den erklæring og statens samarbejdsaftale, som sigter mod nøjagtig samme mål: decentralisering og engagement, skulle moderniseringsplanen jo bare køre i olie.

De efterfølgende fem måneder viste desværre noget ganske andet. Regeringens moderniseringsprogram er nu ikke længere noget bredt favnende, der skal engagere og motivere de offentligt ansatte. Den virker snarere som en angrebsplan, der bliver holdt skjult længst muligt over for modparten, de ansatte, for så en dag som lyn fra en klar himmel at blive kastet ned over det offentlige område.

Sådan er dele af den offentlige forvaltnings moderniseringstiltag gennemført, f.eks. ser man for tiden i vore tog og på DSB-stationer reklamer for DSB-kiosker og -cafeterier med sloganet: »Service – ikke bare et mundheld. Frisk betjening og godt humør – det er også os«. Men spørger man de ansatte i kioskerne og på cafeterierne, er der hverken i arbejdsmiljøforhold eller personalemæssigt dækning for disse slogans. Personalet oplever sig som i en klemme, fordi skiltet med de sensuelle læber og det bankende hjerte hænger der, og hvis personalet ikke kan leve op til teksten, er det personalets skyld; det er ikke teksten, der er forkert.

Men teksten er jo netop forkert. Finansministeren sagde den 30. november 1983, at det var os – altså folketinget, regeringen og den politiske ledelse – der lagde forkerte rammer. Det er et af problemerne ved den moderniseringsplan; man siger, at medarbejderne er gode nok, at det oftest er ledelsen og politikerne, der er årsag til problemerne med regler, procedurer og administrative systemer, og så sætter man – Gert hjælpe mig! – den samme ledelse til at gennemføre moderniseringsprogrammet.

Der kan kun være én forklaring på det, og den skal søges i følgende to muligheder: den ene er, at de, der har lavet moderniseringsprogrammet, har skrevet det af et eller andet sted fra og ikke haft så megen selverkendelse, at de kunne se den åbenlyse fadæse. Den anden er, at regeringen, ledelsen, er bange for, at personalet i den offentlige sektor er for menneskeligt og for professionelt engageret i at få den offentlige virksomhed til at fungere, så det vil være hindrende for, at regeringen kan gennemføre sine ønsker om at undergrave det offentlige serviceapparat. Hvorfor søger regeringen ikke at udnytte den viden, den erfaring og det engagement, der findes hos personalet? Det er det, debatten i dag handler om. Tror regeringen på sit eget personale?

Besvarelse

Finansministeren (Christophersen):

Jeg er glad for, at vi i dag får lejlighed til at drøfte en enkelt side af det store moderniseringsprogram, men jeg vil gerne her til indledning fuldkommen tilbagevise hr. Carsten Andersens mistænkeliggørelse af motiverne

[Finansministeren]

bag dette moderniseringsprogram. Det er også en fuldkommen forkert fremstilling, vi lige har hørt af, hvordan moderniseringsprogrammet føres ud i livet. Der er ikke tale om, at der er noget, der er fordækt, eller at der er noget, der skal komme som et »lyn fra en klar himmel«. Jeg kan tværtimod oplyse – men det er desværre kun en gentagelse af, hvad jeg tidligere har sagt, når vi har drøftet det – at regeringen naturligvis fører drøftelser med mange forskellige grupper i vores samfund om, hvordan man kan gennemføre moderniseringsprogrammet. Vi forhandler det med de kommunale organisationer; vi er i samarbejde med de kommunale organisationer ved at finde forslag frem til, hvordan man både på statens og på kommunernes områder kan forsøge sig frem med nye former for publikumsbetjening. Vi er i gang med at udforme bedre uddannelsesprogrammer, og det sker i allerstørste åbenhed, det sker både inden for statens og, har jeg indtryk af, også inden for kommunernes områder. Der har vi jo forvaltningshøjskolen, og vi har den kommunale højskole.

Vi vil naturligvis også drøfte, hvad der måtte være af overenskomst og aftale – forhandlingsstof – med de offentligt ansattes organisationer, og det vil vi gøre i meget god tid. Jeg kan da godt – for det er jo i virkeligheden det, forespørgslen går ud på – sige lidt om, hvordan vi forestiller os at samarbejdsudvalgene kan inddrages i hele moderniseringsprocessen. Det skal jeg vende tilbage til.

Finansudvalget har jo nu vedtaget en budgetreform, og det er en væsentlig forudsætning netop for at ændre rammer og strukturer. Der sker også en smidiggørelse af statsvirksomhedernes – i dette tilfælde altså også af DSBs – muligheder for bedre at tilrettelægge tingene, så hr. Carsten Andersen behøver ikke at være bange for, at det bare er en operation, der går ud på at hænge plakater op på vores jernbanestationer eller på vores færger. Der ligger meget mere bag det, men det forudsætter selvfølgelig, at man, mens man kører med toget, også læser programmet.

Om samarbejdsudvalgene og deres rolle kan jeg indledningsvis sige, at de regler, vi har for samarbejdsudvalgene, går ud på, at de skal modtage informationer og drøfte alle forhold af betydning for den pågældende institutions arbejds- og personaleforhold,

herunder også dens økonomiske stilling og større rationaliseringsforanstaltninger og arbejdsomlægninger. Det er også sådan, at samarbejdsudvalgene er medbestemmende ved fastlæggelsen af retningslinjerne for institutionens arbejds- og personaleforhold, og det er klart, at det er noget, som regeringen – og jeg er sikker på også amter og kommuner – helt naturligt vil inddrage i arbejdet med moderniseringsprogrammet. Det er ganske givet, at medarbejderne i takt med, at de enkelte dele af programmet konkret bliver udmøntet på de offentlige arbejdspladser, vil blive inddraget gennem samarbejdsudvalgene. Hvordan det konkret skal tilrettelægges, er jo ikke noget, finansministeren kan eller skal bestemme; det må man afgøre lokalt på de enkelte arbejdssteder. Det er det ansvar, der påhviler lederne af de enkelte institutioner og af de enkelte offentlige arbejdspladser.

Jeg sagde i øvrigt under debatten i november, så vidt jeg husker, at moderniseringsprogrammet i det hele taget slet ikke kan gennemføres, medmindre det sker i et meget tilidsfuldt samarbejde mellem det offentlige som arbejdsgiver og de offentligt ansatte gennem deres organisationer og gennem samarbejdsudvalg på den enkelte arbejdsplads. Det er klart, at den personalepolitik, herunder uddannelsespolitik, som lokalt skal tilrettelægges, derfor også helt naturligt vil blive taget op til drøftelse i samarbejdsudvalgene.

Jeg kan også gentage, hvad jeg sagde dengang: at vi selvfølgelig løbende vil drøfte de konkrete forslag med personaleorganisationerne; når vi har forhandlet forslag til forsøg igennem med de kommunale organisationer, og når vi for statens vedkommende har gjort vores egne ideer klar, vil vi da drøfte dem med de offentligt ansattes organisationer. Det drejer sig om publikumskampagnen, det drejer sig også om den moderniseringsavis, som et stort flertal i finansudvalget netop har vedtaget skal udgives tre gange – for på den måde at give en meget bred information om moderniseringsprogrammet – og det gælder den teknologiske modernisering.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at jeg forestiller mig, at moderniseringsavisens redaktionsudvalg, som nu skal nedsættes, også skal omfatte repræsentanter for personaleorganisationerne; det synes jeg er en god idé. Det er jo et rådgivende udvalg, og derfor vil jeg bede

[Finansministeren]

de pågældende organisationer om at udpege repræsentanter. Ganske vist skal avisen først og fremmest bruges til at formidle information om de moderniseringsaktiviteter, der foregår, men der kan jo også være brug for, at personaleorganisationerne henleder redaktionen opmærksomhed på forhold, som man i særlig grad mener der er behov for at modernisere.

Derfor skal der slet ikke være nogen tvivl om, at de offentligt ansattes organisationers og personalets og samarbejdsudvalgenes deltagelse i hele denne store proces for regeringen er en ganske afgørende forudsætning for, at det kan lade sig gøre.

Jeg kan altså helt tilbagevise forespørgens bekymring og slet skjulte mistanke over for regeringen. Dette her er ikke et anslag imod de offentligt ansatte, det er tværtimod et forsøg på at få vores fælles samfunds service til at fungere bedre, på en mere tilfredsstillende måde, både for brugerne og for de mennesker, som er ansat til at betjene borgerne.

Forhandling

Carsten Andersen (SF):

Jeg vil gerne takke finansministeren for nogle af svarene, og jeg hilser med tilfredshed, at finansministeren agter at invitere organisationerne til at deltage i redaktionsudvalget vedrørende moderniseringsavisen. Men det er jo temmelig sent at invitere organisationerne og personalet til at være medarbejdere på moderniseringsprogrammet, når man faktisk har lagt sig fast på, hvordan det skal udformes, og hvordan det skal køre. Finansministeren sagde også klart, at moderniseringsavisen i og for sig havde et bredere budskab ud til befolkningen og ikke kun var en intern meddelelse og en intern drøftelse af moderniseringsprogrammet.

Finansministerens øvrige besvarelse gik ud på, at man drøftede det med de kommunale organisationer, og at man drøftede det internt, men det er ret karakteristisk, at det ikke er drøftet med personalet og dets organisationer, men er drøftet i forskellige fora, hvor der ikke er lagt ret mange ting ud til personalet.

I moderniseringsdebatten er det gået på samme måde, som det går for en række mennesker, når det går skævt: vi finder nogle

punkter, hvor vi kan holde fast på tingene, og hvor vi kan søge sammen. Danmark har jo et gammelt koryfæ, der sidder oppe i Kronborgs kasematter. Han hedder Holger Danske, og ham tror vi på; han kommer og hjælper os, hvis det hele går galt. Regeringen tror ikke på Holger Danske, den tror på Jan Carlzon, men da han ikke kommer af sig selv som den gamle gæve Viking deroppe, så bliver han købt til at komme, og det kan man jo også kalde en form for modernisering.

Men hvem er så denne redningsmand, som regeringen indforskriver for at sælge moderniseringsplanen? De fleste svenskere kalder ham den største illusionist, på højde med den præst, der levede af at sælge alkoholfri brændevin. Jan Carlzon har proklameret, at alle mennesker, kunder eller ansatte, vil blive behandlet og skal behandles som individer, og at det derfor er god service hele tiden at leve op til de individuelle kundes eller medarbejders behov og forventninger. Det er et citat fra SAS' årsregnskab 1982-83.

Det er mig ubegribeligt, at regeringen behøver at betale Jan Carlzon for at komme til Danmark for at uddybe det. Men når nu jeg har hørt finansministerens forklaring på, hvorfor man ikke har taget medarbejderne med på råd i planlægningen af moderniseringsprogrammet, er jeg ikke i tvivl om, at regeringen behøver at få gentaget det mange gange. Modernisering af den offentlige sektor starter og slutter hos de menige medarbejdere, den gruppe medarbejdere, som Jan Carlzon bl.a. kalder frontarbejderne: det er dem, der er forrest, når der skal laves noget. Det er ikke regeringens filosofi.

Den filosofi, som regeringen er ude efter, er langt mere primitiv; den går ud på hen over hovedet på medarbejderne at offentliggøre bindende reklameslogans: nu moderniserer vi, nu er den offentlige service blevet bedre, og nu har vi indført bedre publikumsbetjening. Samtidig har man lavet budgetstyringssystemer og teknologiinvesteringsprogrammer og lægger op til belønningssystemer i lønftalerne og en pseudokompetence i bevillingssystemet.

Selv om denne forespørgsel ikke omhandler de forskellige elementer i moderniseringen, vil jeg ikke undlade at bemærke, at regeringens oplæg om ændrede lønsystemer, et fædterøvstillæg og akkordsatser dels er perso-

[Carsten Andersen]

nalet inderligt imod, dels vil fordreje det offentlige serviceapparat. Service på akkord og underdanige spytlikkere som offentligt ansatte har vi heldigvis ikke i dag, men det er måske regeringens ønske og idé om modernisering. Det er et angreb på personalets interne loyalitet og har intet med modernisering at gøre. Men med de nye budgetstyringssystemer bringer regeringen, arbejdsgiverne, de offentligt ansatte i en klemme mellem brugernes forventninger om en forbedret service og regeringens udhuling af ressourcerne.

Det, jeg her siger, er ikke nogen afsløring. Det sagde regeringen klart den 30. november (Folketingstidende 1983-84, 1. samling, sp. 2382):

»Reformen« - ændringer i det statslige budget- og bevillingssystem - »skal decentralisere ansvar og kompetence på det økonomiske område til de enkelte statslige institutioner og styrelser. Reformen indebærer desuden en stærkere politisk indflydelse på udviklingen i de samlede offentlige udgifter.«

Vi ved, at det er regeringens erklærede målsætning at nedbringe udgifterne i den offentlige sektor og successivt afskedige personale. Den politik er vi modstandere af; vi tror ikke, det er de ansatte i den offentlige sektor, der er skyld i underskuddet på betalingsbalancen og Danmarks store regnskabsunderskud. Vi er derimod af den opfattelse, at udhuling af den offentlige sektor vil forringe Danmarks muligheder for at overleve krisen og bevare et arbejdsmarked samt sikre produktionen. En velfungerende offentlig servicesektor med social tryghed, en sikker sundhedsservice og rigelige uddannelses tilbud er en forudsætning for, at arbejdsmarkedet kan klare den omstilling, morgendagens teknologiske samfund kræver.

Men vi ved, at det ikke er ad den vej, regeringen ønsker at arbejdsmarkedet skal forberede sig på mere beskæftigelse, og det er måske derfor, regeringen går uden om medarbejderne i moderniseringsprogrammets gennemførelse. Medarbejderne er jo menneskeligt og professionelt engagerede, men man kunne få den anelse, at regeringen mistænker medarbejderne for at være for seriøst engagerede i Danmarks fremtid.

Dette bringer os frem til et nyt spørgsmål: hvad er meningen med at tage salgsmetoder fra det private erhvervsliv op og søge at påtvinge den offentlige sektor dem? Det private

erhvervslivs servicefirmaer sælger en ganske specifik ydelse til et ganske bestemt publikum, der har et helt konkret behov og evner til at betale for at få dette behov dækket. Denne særstilling har det offentlige ikke. Den offentlige sektor skal dække et meget bredere behov og skal tage hensyn både til den enkelte, der kan betale for at få tilgodeset sit behov, og til dem, der ikke kan. Samtidig har det offentlige en meget lang række serviceydelser, der ikke erlægges nogen betaling for.

Det private erhvervsliv opererer med forskellige salgsmetoder inden for servicesektoren; en af dem er begreberne kerneservice og periferiservice. Kerneservice er den egentlige ydelse, og den skal nok være i orden, men producenten bør koncentrere sig om periferiservice; det er den, der forstærker oplevelsen af en god kerneservice, men udviser de negative oplevelser af dårlig kerneservice, og det er måske det, regeringen har brug for i teorierne fra den private sektor. Den nedskæringspolitik, som de seneste regeringer har gennemført, er en udhuling af kerneservicen. Det er regeringens målsætning at fortsætte denne nedskæring, men så har den også brug for at udskyde befolkningens oplevelse af nedskæringen; derfor sætter man ind på at styrke periferiservicen.

Vel har vi brug for venlige ord, når vi bruger det offentlige serviceapparat, men vi har sandelig mest brug for at få en god sygepleje, en god sagsbehandling, en god undervisning og meget mere. Jeg synes, det er et prisværdigt klarsyn hos finansministeren, at han har indset, at den hopper personalet ikke på; det er kun lederen, finansministeren tiltror en sådan naivitet.

Vi er enige med finansministeren i, at personalet i den offentlige sektor med enkelte undtagelser er karakteriseret af et stærkt menneskeligt og professionelt engagement, og vi er også enige i, at den offentlige sektor er hæmmet af politikernes og ledelsens fastlæggelse af rammer, regelprocedurer og administrative systemer. Derfor vil vi foreslå regeringen, at den nu satser på, at medarbejdere i staten, amtskommunalt og kommunalt ansatte får indflydelse på og en placering i moderniseringsprogrammets gennemførelse, i samarbejdsudvalg og ved medinddragelse af organisationerne.

Jeg skal herefter fremsætte følgende:

[Carsten Andersen]

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget pålægger regeringen at give de ansatte i staten mulighed for at være medbestemmende ved moderniseringsprogrammets tilrettelæggelse og udformning gennem drøftelser i alle statens samarbejdsudvalg, hvor regeringen skal fremlægge de nødvendige oplysninger om moderniseringsprogrammets omfang og karakter, og sikre, at alle menneskelige og tekniske problemer, som moderniseringsprogrammet giver anledning til, inddrages i drøftelserne, samt tilgodese medarbejdernes behov for tryghed, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i forhandlingen.

Ivar Nørgaard (S):

Jeg forstår på ordføreren for forespørgerne og på ministeren, at der er almindelig enighed om, at det, det drejer sig om, er at få indført et tillidsfuldt samarbejde mellem ledelsen og de ansatte og at sørge for, at lederne og medarbejderne får medindflydelse på regeringens moderniseringsprogram. Så langt, så godt – det tror jeg at mange andre kan tilslutte sig. Vi anser det også for vigtigt at gennemføre en modernisering, sådan som vi havde lejlighed til at udveksle synspunkter om det, da ministeren havde forelagt sit program. Det er i fuld overensstemmelse med de tanker, den tidligere regering havde, og er jo også et resultat af et udvalgsarbejde, der blev startet af den tidligere regering. Derfor er der vist god enighed mellem alle her i salen, så længe vi bevæger os på princippernes og erklæringernes område. Men det, der selvfølgelig er realiteten, er, hvordan vi praktiserer det ønskede tillidsfulde samarbejde, og her kan man godt have sine tvivl om, hvorvidt regeringen er indstillet på at gå så langt, som vi i socialdemokratiet ønsker at man skal gå.

Under debatten den 30. november 1983 gav jeg udtryk for, at jeg gik ud fra, at regeringen ville drøfte disse ting med de forhandlingsberettigede organisationer, og at også vi her i folketinget blev inddraget, når der skulle tages beslutninger om ændret adfærd. Og det forstod jeg på finansministeren

at han var enig med os i og ville drage omsorg for. Men jeg er blevet lidt i tvivl, efter at jeg har læst det cirkulære om statsinstitutioners og visse selvejende institutioners adgang til at udføre indtægtsdækket virksomhed, som finansministeren udsendte den 5. april 1984.

Det indeholder ganske rigtigt en række af de ting, som finansministeren også dengang gjorde rede for, og som vi diskuterede her i salen, men det afviger på nogle punkter fra, hvad jeg opfattede som det, finansministeren og vi enten var enige om eller hen ad vejen ville sørge for at blive enige om. Derfor vil jeg benytte denne forespørgselsdebat til at søge at skabe lidt klarhed om dette spørgsmål.

Finansministeren erindrer måske, at vi syntes, det var nogle temmelig firkantede regler, man havde opstillet vedrørende den metode, hvorefter man skulle indregne de fælles eller faste omkostninger, når man skulle give tilbud fra et sådant foretagende, nemlig de stive regler med minimalt 100 pct. tillæg og maksimalt 200 pct. Nu har finansministeren i cirkulærets § 6, stk. 2, gentaget den regel, som jeg forstod finansministeren egentlig selv erkendte var meget firkantet, og så har han i stedet for under stk. 3 sagt, at man i særlige tilfælde kunne fravige denne regel.

Jeg ved ikke, om det har været drøftet med organisationerne – mig bekendt har det ikke været drøftet med nogen her i folketinget – at formulere det på den måde, men jeg ville mene, at man skulle gøre stk. 3 til hovedreglen og det andet kun vejledende, og det var også det, finansministeren i virkeligheden accepterede under debatten her i folketingsalen. Det vil jeg bede finansministeren kommentere her i dag.

Noget, der mere direkte har med det at gøre, som forespørgslen drejer sig om, er spørgsmålet om den tryghed, som de ansatte kan have, når man gennemfører teknologiske ændringer og modernisering osv. Det bekymrer mig meget at læse, hvad man i cirkulærets § 4 siger om denne sag, nemlig at hvis man skal ansætte folk til indtægtsdækket virksomhed, vil man ikke lade de almindelige tryghedsregler gælde for dem, man dér direkte vil ansætte. Man siger udtrykkeligt, at finansministeriets cirkulære af 28. september 1983 om genbeskæftigelsestilbud til ledigble-

[Ivar Nørgaard]

vet ikke-tjenestemandsansat personale i staten ikke skal gælde i denne sag.

Jeg troede, vi var enige om, at det gjaldt om at have et tillidsfuldt samarbejde med medarbejderne, og at man derfor burde sørge for, at de følte tryghed i ansættelsen – så langt, at man ville drage omsorg for, at de kunne få tilbudt noget andet, hvis teknologi eller modernisering nu medførte, at de blev overflødige, fordi man skal have bevægelighed i systemet. Det gør man jo dog i masser af private virksomheder. I masser af de virksomheder, som finansministeren nu ønsker at staten skal konkurrere med, er det god tone at lave tryghedsaftaler gående ud på, at man, hvis man rationaliserer eller indfører teknologiske ændringer, vil sørge for, at den nedsettelse af de ansattes antal, der kan blive nødvendig, foregår over den naturlige afgang, som man kalder det. Det er altså en tryghedsaftale. Det er det samme som at sige, at man prøver at finde noget andet til erstatning for det, man bortrationaliserer eller moderniserer, til de folk, der nu bliver overflødige i den funktion. Det synes jeg er en særdeles fornuftig ordning, som gør, at folk kan gå tillidsfuldt ind i et samarbejde om at modernisere og rationalisere.

Jeg synes, det er et klart tilbageskridt, hvis man nu siger, at staten på det område, hvor vi virkelig skal modernisere og rationalisere, ikke vil gå så vidt, at den vil skabe tryghed for dem, der bliver ansat i det, og jeg vil gerne spørge finansministeren, om han overhovedet har forhandlet den side af sagen med nogen som helst ansatte. Er de, der har forhandlingsberettigede organisationer, blevet draget ind i drøftelsen af denne formulering, og er det overhovedet blevet behandlet noget sted, f.eks. et sted i folketinget, i et udvalg eller noget som helst andet sted? Jeg tror, at svaret desværre er nej. Hvis finansministeren kan svare ja, vil jeg selvfølgelig blive glædeligt overrasket, men så vidt jeg har kunnet efterforske, inden jeg besteg denne talerstol, har finansministeren ikke gjort noget sådant, og det er en af de ting, der er med til at skabe mangel på tro på, at man kan få et engageret og tillidsfuldt samarbejde på dette område. Der er ikke noget at sige til, at de ansatte bliver nervøse, når de bliver stillet over for den slags. Jeg mener, at regeringen er nødt til at tage mere hensyn til den følelse af tryghed, som er nødvendig for, at man til-

lidsfuldt kan arbejde sammen om disse ting. Vi er tilhængere af et tillidsfuldt samarbejde om disse ting, men vi mener, at forudsætningen er, at der kan skabes tryghed.

Om hr. Carsten Andersens forslag til motiveret dagsorden vil jeg sige, at jeg ikke finder, at teksten helt svarede til hr. Carsten Andersens indlæg i debatten, for jeg forstod på dette, at også han fandt, at de forhandlingsberettigede organisationer skulle drages ind. Teksten fokuserer ensidigt på samarbejdsudvalgene, og det mener jeg er for snævert. Jeg synes i øvrigt også, hr. Carsten Andersen selv sagde, at det ikke kun er samarbejdsudvalgene, men også organisationerne, der skal inddrages, og derfor mener jeg, at man bør ændre dagsordenen sådan, at den ud over at tale om alle statens samarbejdsudvalg også taler om at inddrage de forhandlingsberettigede organisationer.

Gammelgaard (KF):

Efter at have hørt hr. Carsten Andersens tale her i dag må jeg konstatere, at hr. Carsten Andersen umuligt kan have fulgt debatten om moderniseringen i den offentlige sektor, således som den er ført her i folketinget, f.eks. igennem folketingets finansudvalg, igennem de spørgsmål, der er blevet stillet fra udvalgets side, og den måde, de er blevet besvaret på.

Hr. Carsten Andersen hørte tilsyneladende heller ikke efter, hvad finansministeren sagde i sin svartale, for hr. Carsten Andersen holdt en tale efter svartalen, der postulerede en lang række ting, som for længst var blevet tilbagevist af finansministeren. Hr. Carsten Andersen havde åbenbart lavet sin tale på forhånd, og den skulle altså holdes under alle omstændigheder, uanset hvad der blev sagt fra regeringens side.

I øvrigt må jeg sige til hr. Ivar Nørgaard, at det overraskede mig meget, at hr. Ivar Nørgaard indtog den holdning, han gjorde i sit indlæg, til moderniseringsprogrammet. Regeringen og socialdemokratiet har jo i fællesskab arbejdet med disse problemer både her i folketinget i almindelighed og i finansudvalget i særdeleshed, og det er noget, der har været ret bred enighed om. Det er et arbejde, der for budgetreformens vedkommende blev igangsat allerede under den tidligere regering, og jeg forstår ikke, at hr. Ivar Nør-

[Gammelgaard]

gaard i dag ligesom stiller sig i opposition fremfor at lægge op til en fortsættelse af det samarbejde, som vi hele tiden har haft. Det var, ligesom om hr. Ivar Nørgaards tale i dag faldt lidt uden for den holdning, hans parti har indtaget – i hvert fald i finansudvalget – til modernisering i den offentlige sektor.

Derefter vil jeg sige generelt, at både borgerne og de offentligt ansatte længe har følt, at man på visse områder var bagefter med den nytænkning, der er så hårdt brug for, hvis den offentlige service skal være tidssvarende for samfundet og håndterlig for de ansatte.

De offentligt ansatte har krav på, at deres arbejdspladser moderniseres, så de kan være med til den nødvendige modernisering af samfundet, en modernisering, der jo også er nødvendig for, at vi kan rette økonomien op.

Hvis opgaverne skal løses på en kvalificeret måde, der tilfredsstiller befolkningen og tilgodeser behovet for effektivitet, er det afgørende, at de offentligt ansatte inspireres her til. I den forbindelse vil jeg gerne som noget meget betydningsfuldt nævne den decentralisering af ansvaret, der nu skal gennemføres. Decentraliseringen af ansvar og kompetence er nødvendig, hvis det hele skal virke. Ikke mindst ude i systemerne er det ønskeligt, at den enkelte medarbejder i så høj grad som muligt tillægges et reelt ansvar for et delområde, hvad enten det drejer sig om sagsbehandling eller om mere manuelt eller maskinelt præget arbejde. Man kan ikke forlange arbejdsglæde og inspiration hos en medarbejder, der ikke selv i tilstrækkelig udstrækning har medindflydelse eller ansvar.

Også efter at have hørt indlæggene fra oppositionens side vil jeg sige, at det er givet, at der i de sidste årtier er sket ting i den private sektor, som det offentlige kan lære meget af. Det afgørende her er jo, at der nu i den private sektor i vid udstrækning tilstræbes en større økonomisk kompetence ude i de enkelte led. Det finder jeg er både sundt og naturligt; det er den tankegang, som jeg anser det for nødvendigt også at få indført i den offentlige sektor – lad os altså få ansvar og kompetence ud til den enkelte medarbejder.

Når det er regeringens og regeringspartiernes holdning, synes jeg ikke, der er grund til at sætte spørgsmålstejn ved, i hvor høj grad vi ønsker at inddrage de offentligt ansatte i

hele processen; de offentligt ansatte er jo i virkeligheden det helt centrale i denne proces med hensyn til modernisering i den offentlige sektor.

Hvad angår det konkrete aktstykke, som finansudvalget har godkendt, og hvor der for det første er tale om en moderniseringsavis, skal der ud over ledelses- og medarbejdersynspunkter inddrages ideer, forslag og kritik fra den enkelte borger eller virksomhed, som er bruger af offentlige ydelser. Forsøgene med bedre publikumsbetjening skal gennemføres decentralt i nogle få kommuner og statslige myndigheder, bl.a. på grundlag af ideer til bedre publikumsbetjening, som man har fået fra de offentligt ansatte. Den nærmere tilrettelæggelse af forsøgene i den kommunale sektor vil blive drøftet mellem staten og de kommunale organisationer, og den lokale iværksættelse af forsøgene vil indgå i det normale samarbejde, herunder drøftelse i samarbejdsudvalgene de pågældende steder.

I øvrigt vil spørgsmål vedrørende kampagnen for bedre publikumsbetjening blive drøftet direkte mellem finansministeriet og personaleorganisationerne, idet finansministeren har udtalt det som sin hensigt at indbyde personaleorganisationerne til drøftelse herom.

For det tredje er der tale om, at man afholder en række konferencer og seminarer med de offentligt ansatte, der altså direkte inddrager den enkelte offentligt ansatte. Så også på den baggrund stiller jeg mig uforstående over for, at man kan sætte spørgsmålstejn ved, at regeringen har til hensigt at inddrage de offentligt ansatte i moderniseringsbestræbelserne; det er netop det, regeringen gør i så høj grad. Det er helt nødvendigt for, at moderniseringsprogrammet skal lykkes.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Jeg ved ikke, hvor hr. Gammelgaard havde sin opmærksomhed henne, da jeg havde ordet, men han har ganske misforstået situationen, hvis han opfatter det sådan, at jeg stiller mig i opposition til moderniseringsbestræbelserne. Det, jeg sagde, var en gentagelse af socialdemokratiets meget positive holdning, som jeg også gav udtryk for under den første debat, vi havde på grundlag af ministerens redegørelse. Vi er meget positive og

[Ivar Nørgaard]

har jo, som hr. Gammelgaard sagde det, selv taget initiativet.

Nu siger hr. Gammelgaard, at regeringen skam har til hensigt at inddrage de offentligt ansatte i disse bestræbelser. Det har jeg ikke sagt at jeg betvivlede; jeg har bare sagt, at den måde, det praktiseres på, ikke forekommer mig at være tilfredsstillende. I de forsøg på at praktisere det, som vi har set i det cirkulære, jeg her nævnte, følger man i hvert fald ikke hensigten op på en tilfredsstillende måde, for her siger man en række ting, som ikke har været forhandlet nogen steder med offentligt ansatte. Det er noget, der i meget høj grad vedrører fundamentet for et tillidsfuldt samarbejde, at man har en fornemmelse af, at man har tryghed. Det er det, jeg gerne vil henlede de borgerlige politikeres og regeringens tanker på. Hvis man skal gennemføre et samarbejde med ansatte, er det ikke nok at holde seminarer og skrive aviser, og jeg ved ikke hvad, lave slagord, lave annoncer og den slags smarte ting, så er det vigtigt at sikre dem tryghed. Det har man, så vidt jeg kan se, ikke gjort i denne konkrete sag.

(Kort bemærkning).

Gammelgaard (KF):

Vedrørende den konkrete sag om det nævnte cirkulære finder jeg det rigtigt, at finansministeren svarer herpå.

Jo, jeg lyttede sandelig meget interesseret og meget opmærksomt til hr. Ivar Nørgaards tale, men jeg syntes, at hr. Ivar Nørgaard talte sig længere og længere bort fra hele arbejdet, som vi i fællesskab udfører i finansudvalget om etablering af modernisering i den offentlige sektor. Det var temmelig stærkt kritiske toner, vi hørte fra hr. Ivar Nørgaard. Det var det, jeg bemærkede, men det glæder mig, og det skal så være min afsluttende bemærkning i denne korte dialog, at hr. Ivar Nørgaard stadig har en positiv holdning til moderniseringsbestræbelserne, og at vi fortsat i fællesskab kan nå de resultater, vi ønsker.

Fogh Rasmussen (V):

Hr. Carsten Andersen har på SFs vegne stillet en forespørgsel om, i hvilket omfang ministeren har inddraget medarbejderne ved gennemførelsen af regeringens moderniseringsprogram. Hvad der er gjort hidtil for at

inddrage medarbejderne, synes jeg at finansministeren har svaret udmærket på, så det skal jeg ikke fordybe mig stærkt i.

Men jeg var egentlig også stærkt fristet til at gå endnu videre, end hr. Carsten Andersen er gået, ved at sige, at en gennemgribende modernisering af den offentlige sektor ganske enkelte er betinget af, at medarbejderne bliver draget meget aktivt ind. Moderniseringen af den offentlige sektor går simpelt hen ud på, at de enkelt medarbejdere skal have flere udfoldelsesmuligheder, skal have større indflydelse på egen arbejdssituation. Derfor er det helt misvisende at forsøge at opstille et modsætningsforhold mellem gennemførelsen af moderniseringsprogrammet og medarbejdernes aktive indflydelse. Det er netop gennem moderniseringen af den offentlige sektor, at medarbejderne får en større indflydelse på egen arbejdssituation, end de har i dag.

Overskriften over moderniseringen er vel kort: frihed under ansvar, større frihed til de enkelte institutioner, til de enkelte ansatte. Man får større frihed til at disponere økonomisk, men til gengæld også et større ansvar for at skaffe de økonomiske midler til at finansiere disse aktiviteter. Det er klart, at denne styringsmodel i den offentlige sektor på mange punkter bryder med den traditionelle styringsmodel. Den traditionelle styringsmodel i den offentlige sektor er en stærkt hierarkisk opbygget styring, som går på, at de overordnede instanser sender meddelelser til de underordnede instanser om, hvordan de har at forholde sig. Det sker gennem påbud og forbud, befalinger og anbefalinger og kontrol og vurdering osv. Det er altså simpelt hen en hierarkisk model, hvor det foregår fra oven og nedad. Det er klart, at denne model har en række svagheder i henseende til de enkelte medarbejders muligheder for at gøre deres indflydelse gældende og for at få lov til at tænke nyt og sætte nye initiativer i værk. Der er også tale om en meget, meget langsommelig beslutningsproces. Det tager lang tid, fra en idé fødes, til den kan realiseres i handling, og det gør, at den offentlige sektor bliver meget ufleksibel. Den kan ikke tilpasse sig hurtigt til nye situationer. Videre betyder denne styringsmodel, at de overordnede i systemet bliver en slags flaskehalse, fordi nye ting naturligvis i sådan en model kun kan realiseres, i det omfang de

[Fogh Rasmussen]

overordnede synes, at det er en god idé. Der ved kvæles mange nye initiativer, og nytænkning og omstilling bliver hæmmet.

Det er disse svagheder ved den traditionelle styringsmodel i den offentlige sektor, som moderniseringsprogrammet tager sigte på at fjerne eller formindske. Det sker gennem decentralisering og selvregulering. Det sker ved nye budget- og bevillingsmetoder, som alle har det fælles sigte at styrke de enkelte ansattes rolle i det daglige.

Selvfølgelig skal organisationerne for offentligt ansatte inddrages i gennemførelsen af moderniseringsprogrammet. Det er vigtigt at slå fast. Det har hr. Ivar Nørgaard megen ret i, men der er også et men, som er vigtigt at føje til, nemlig at så må organisationerne på en række områder også grundlæggende ændre holdning til mange ting. Dette siger jeg egentlig ikke mindst henvendt til hr. Carsten Andersen. Der er flere områder, hvor organisationerne må ændre holdning. Organisationerne må i større omfang indstille sig på, at de enkelte ansatte får lov til som enkeltpersoner at bidrage aktivt til omstillingen i den offentlige sektor. Jeg kan ikke frigøre mig for den tanke, at mange gange er det ikke blot den centralistiske styringsmodel, som jeg beskrev før, der er årsag til, at nye initiativer kvæles. Mange gange er det også organisationerne, som er med til at forhindre, at nydannelser kan finde vej op igennem systemet, og her tror jeg der er behov for nytænkning fra organisationernes side, en nytænkning, som frigør den enkelte ansatte, sådan at den enkelte i højere grad kan bidrage positivt til omstillingen.

Det er også nødvendigt med nytænkning fra organisationernes side, således at det bliver muligt at nedbryde en række stive skranke, som i tidens løb er blevet bygget op, og som er med til at hæmme en fornuftig tilpasning til de nye tider. Det er skranke, som ofte er blevet etableret og vedligeholdt af organisationerne. Så samtidig med, at jeg fastslår det vigtige i, at organisationerne bliver inddraget i gennemførelsen af moderniseringen af den offentlige sektor, opfordrer jeg altså også organisationerne til selv at igangsætte deres egen moderniseringsproces, således at moderniseringen af den offentlige sektor også bliver en modernisering af organisationernes hele rolle i dette spil.

Som afslutning skal jeg blot sige, at den dagsorden, som hr. Carsten Andersen har foreslået, ikke føjer meget væsentligt nyt til tingenes tilstand. Jeg synes faktisk, den er inderlig overflødig, og jeg mener ikke, at det bidrager meget ekstra, at hr. Ivar Nørgaard har foreslået en lille ændring af den.

Da hr. Kofod-Svendsen ikke kan være til stede, skal jeg på kristeligt folkepartis vegne sige, at man tilslutter sig hovedlinjerne i det, jeg har sagt her, og også mener, at det dagsordensforslag, som er stillet, egentlig er lidt overflødig.

Ingerlise Koefoed (SF):

Det er næsten at opfatte som et led i moderniseringsplanen, når hr. Fogh Rasmussen kan bruge så mange positivt ladede ord om regeringens moderniseringsplan, som netop er blevet lanceret ved hjælp af meget positivt ladede udtryk. Sådan gjorde præsident Reagan og hans folk også, da de for nogle år siden introducerede en moderniseringsplan, som på mange, mange måder ligner den moderniseringsplan, som vi nu er udsat for her i landet.

Da vi drøftede budgetreglerne i folketinget i november måned, sagde vi fra SFs side, ligesom vi har sagt i finansudvalget, at vi ikke har noget imod, at man gør en hel masse for at undgå unødigt bureaukrati og for at rationalisere den offentlige sektor. Vi er ikke så naive, at vi vil påstå, at alt i den offentlige sektor fungerer, fuldstændig som det skal. Vi mener, at der kan være brug for opstramninger på nogle områder, men den måde, som hr. Fogh Rasmussen her beskrev arbejdsgangen i den offentlige sektor på, den måde, som han viste at man arbejdede hierarkisk og bureaukratisk i den offentlige sektor på, tungt og trægt, den måde kan jeg ikke genkende fra det virke, jeg har haft i den offentlige sektor. Der kan være teknokrati sådan nogle steder, men at personalet skulle være så fuldkommen stumt og så fuldkommen afhængigt af, hvad en eller anden leder siger, vil jeg vove at påstå er at tegne et meget forældet billede af, hvad der foregår i en meget stor del af den offentlige administration.

Det viser sig i disse dage, at borgmestrene kan sige nej til at deltage i charmeoffensiven for denne moderniseringsplan. Personalet har det nok vanskeligt. Det har vist sig, når vi

[Ingerlise Koefoed]

har diskuteret moderniseringsplanen i finansudvalget, at vel kunne man drøfte den med personalet, vel kunne man måske også drøfte den med organisationerne, vel tog man ud og deltog i FTFs møder og fortalte om, hvad det egentlig var, man ville lave, men det har også vist sig, at personalet ikke har haft lejlighed til sige ret meget om, hvad det mente om den. Det har også vist sig, at det vil blive vanskeligt for personalet at få kritiske indslag i den moderniseringsavis, som man nu skal bruge næsten 3 mill. kr. på, og igennem hvilken man altså skal sprede det glade budskab om moderniseringen ud til institutionerne.

Vi stemte imod forslaget om en moderniseringsavis, ikke fordi vi har noget imod information, men fordi vi har noget imod ensidig information, og vi har i høj grad på fornemmelsen, at den information, der kommer til at udgå ad denne vej, bliver meget ensidig og meget indoktrinerende.

I forbindelse med moderniseringsplanen er der varslet nogle uddannelser. Personalet skal til efteruddannelse i modernisering. Det skal vide, hvad det er, der skal gøres, når man skal modernisere den offentlige sektor, men jeg vil meget gerne have lov til at spørge finansministeren om nogle ting i forbindelse med uddannelsesprogrammerne i øvrigt i den offentlige sektor.

Jeg har forstået, at når man skulle lave indtægtsdækket virksomhed, så skulle det give institutionerne en mulighed for at udvide deres aktivitet og få ekstra indtjening. Jeg har også forstået, at det er blevet pålagt eller drøftet med en del af læreanstalterne, at man nu skal til at have indtægtsdækket efteruddannelse. Det drejer sig f.eks. om forvaltningshøjskolen, og det drejer sig aktuelt nu om Danmarks biblioteksskole. Man skal til at opkræve gebyr for de efteruddannelseskurser, som man ifølge loven er forpligtet til at igangsætte, og – det er der blevet sagt – man skal indskrænke sit budget lige så meget, som man får indtægter ved sin efteruddannelsesvirksomhed. Jeg vil spørge: er det i overensstemmelse med det, der er blevet sagt, at den indtægtsdækkede virksomhed skulle give institutionerne mulighed for nogle aktiviteter, hvorved de f.eks. også kunne ansætte flere mennesker?

Hvornår har man tænkt sig at disse uddannelser skal gå i gang? Hvem skal betale

for dem? Er der i kommunerne reserveret penge til, at de mennesker, der f.eks. skal på efteruddannelse på Danmarks biblioteksskole i 1985, kan komme det? Har kommunerne fået besked om disse ting? Er der i statens forskellige institutioner penge til at sende folk af sted på forvaltningshøjskole? Alle sådan nogle ting gør, at vi bliver meget mistænksomme over for, hvad det egentlig er, der er ved at ske for personalet med denne moderniseringsplan. Alt det vil jeg selvfølgelig gerne have noget at vide om her i dag. Jeg vil gerne også have at vide, hvordan personaleorganisationerne har reageret på disse ideer, og jeg vil godt have at vide – det har jeg bedt om igennem finansudvalget – hvor det er, man skal have indtægtsdækket virksomhed, bl.a. inden for uddannelserne, hvilke institutioner der skal tage penge for uddannelse, og hvilke der ikke skal gøre det.

Hr. Fogh Rasmussen talte om frihed under ansvar. Det var et af de gode ord, som han brugte heroppe. Jeg har på fornemmelsen, at personalet tvært imod at få frihed nok får ansvar, men det er kommet meget slemt i klemme med alle disse moderniseringsplaner. Det er det nok, fordi formålet med moderniseringsplanen i virkeligheden hverken er at forbedre servicen over for publikum eller at give personalet større frihed. Formålet med moderniseringsplanen er at spare i den offentlige sektor. Hvorfor så bruge alle de smukke ord, hvorfor så være så fuld af glæde over, at man nu har fundet på disse ting? Hvorfor ikke sige det rent ud?

Hele spørgsmålet om at inddrage organisationerne og samtidig sige til dem, at nu må de i øvrigt opføre sig ordentligt, for ellers kan de ikke forvente at blive inddraget, afslører noget om, hvad det egentlig er, der ligger bag de ideer.

Jeg vil altså især bede om at få svar på de ting, jeg har spurgt om vedrørende efteruddannelserne. Jeg mener, at nogle af de ting ikke kan fungere, sådan som de er lagt op. Jeg mener i det hele taget ikke, at den offentlige sektor kan komme til at fungere ordentligt, hvis personalet skal have på fornemmelsen, at det, der i hvert fald var dets mulighed for at udvikle sig og videreudvikle sig, også er ved at være en umulighed for det.

Inger Marie Bruun-Vierø (RV):

[Inger Marie Bruun-Vierø]

Hovedformålet med regeringsprogrammet er at forny og forbedre den offentlige service over for borgerne og virksomhederne.

Efter det radikale venstres opfattelse er programmet endnu på et stadium, hvor kun formålet er formuleret. Gennemførelsen mangler stort set endnu. Det er, som også bl.a. ministeren udtaler, klart, at et sådant formål kun kan opnås, såfremt personalet i den offentlige sektor er indforstået hermed. I denne forbindelse er det også naturligt at drøfte, i hvilket omfang og på hvilken måde medarbejderne skal inddrages i planlægningen og gennemførelsen af moderniseringsprogrammet. Som det også er sagt, er det hævet over enhver tvivl, at en fornyelse og en forbedring af det offentlige service efterhånden er et folkekrav. Alle borgere i Danmark har i dag i en eller anden sammenhæng berøringsflader med forskellige dele af den offentlige sektor, og jeg tror, vi alle ofte føler, at tingene kunne gøres bedre, hvis de blev tilrettelagt på en anden måde, eller hvis opgaverne blev løst i tættere kontakt med brugeren. Det store spørgsmål er, hvorledes den offentlige sektors ansatte motiveres og støttes til at blive mere serviceorienterede, og om de offentligt ansattes organisationer vil støtte bestræbelserne herfor.

En større serviceorientering blandt medarbejderne vil kræve opblødning af faggrænser, nye samarbejdsrelationer og nye opgaveløsninger. Det bliver spændende at se, i hvilket omfang personaleorganisationerne vil erkende, at en tilpasning af organisationernes målsætning til samfundets krav om omstilling samtidig er disse organisationers chance for en nødvendig fornyelse i forholdet til medlemmerne. Personaleorganisationerne kunne benytte det almindelige folkekrav om større omstillingsevne og større serviceorientering til at klare det legitimeringsproblem, der efterhånden er over for medlemmerne.

Mit udgangspunkt for forhandlingerne i dag om, i hvilket omfang medarbejderne via samarbejdsudvalgene skal inddrages i planlægningen og gennemførelsen af regeringens moderniseringsprogram, er, at her er personaleorganisationernes holdning helt afgørende. Efter det radikale venstres opfattelse kan programmet lægges i skuffen, hvis ikke personaleorganisationerne bakker det op. Spørgsmålet er, hvad organisationerne kan forlange til gengæld.

Som eksempel på problemerne kan tages folkeskolelærere. På grund af de ændrede behov i befolkningen må nogle af disse lærere indstille sig på at løse opgaver på en anden måde og af en anden karakter, end der blev stillet dem i udsigt ved uddannelsens afslutning. Ellers er der ikke plads til disse mennesker i den offentlige sektor. Det, der skulle modsvare en sådan omstillingsvilje, kunne være en garanti for tryghed i ansættelsen.

Gældende regler om samarbejde og samarbejdsudvalg i offentlige virksomheder og institutioner er ikke en hindring for, at der sker en fornyelse og forbedring af det offentlige service. Tværtimod indgår i samarbejdsudvalgets formål, at der i det offentlige skal anvendes ledelsesformer, som indebærer den videst mulige delegering af ansvar og beføjelser til den enkelte medarbejder eller gruppe af medarbejdere. Det er, som det på et tidligere tidspunkt i debatten er sagt, en forudsætning for, at der overhovedet kan ske fornyelsesprocesser i den offentlige sektor. En leder kan – uanset dennes ret til at lede og fordele arbejdet – ikke få mange ændringer gennemført, i hvert fald ikke gennemgribende ændringer og slet ikke holdningsændringer, hvis der ikke er accept blandt medarbejderne. Dette er vist også almindeligt anerkendt blandt offentlige ledere.

Det radikale venstre mener, det ikke er muligt og heller ikke ønskeligt at komme uden om samarbejdsudvalgene, når fornyelsesprocesser skal besluttes og gennemføres. Vi mener også, at gældende regler for samarbejde og samarbejdsudvalg er vide nok til, at den nødvendige dialog kan komme i gang. Grundlaget for resultater er, at medarbejderne forstår, at omstilling er nødvendig. Øget oplysning om virkningerne af den demografiske udvikling, om forsteningsproblemer, ja om simpel nationaløkonomi vil her være nødvendig, for at problemernes omfang kan forstås.

Endvidere skal medarbejderne naturligvis have tilbud om efteruddannelse, der styrker selvstændigheden, ansvarsfølelsen og lysten til at virkeliggøre servicetanken.

Men som sagt: personaleorganisationernes holdning er altafgørende, og det radikale venstre håber inderligt, at organisationerne også vil medvirke til den oplysning og efter-

[Inger Marie Bruun-Vierø]

uddannelse, der er nødvendig for, at den offentlige sektor kan tilpasses nye krav.

Endelig mener det radikale venstre, at den foreslåede dagsorden er overflødig i forhold til de bestemmelser, der gælder om samarbejde og samarbejdsudvalg.

Brusvang (CD):

På centrum-demokraternes folketingsgruppes vegne kan jeg takke ministeren for det svar, han har givet på forespørgslen. Jeg finder, at svaret principielt er meget positivt.

Allerede ved forelæggelsen af moderniseringsprogrammet i efteråret 1983 fremgik det af moderniseringsprogrammets side 12, at det var regeringens indstilling, at programmets gennemførelse forudsætter, at alle personalegrupper i den offentlige sektor medvirker, og at det var regeringens håb, at medarbejderne ville komme med forslag og ideer til, hvordan ydelser, procedurer og arbejds gange kan forbedres.

Nu går forespørgslen både på forberedelsen af programmet og på gennemførelsen, og der er nok noget, der tyder på, at der ved forberedelsen og præsentationen muligvis har været visse mangler, at der muligvis har været et vist kommunikationssvigt. I hvert fald er det en kendsgerning, at i tiden, der fulgte, rejste der sig fra tjenestemand- og funktionærkredse meget stærke og meget kritiske røster. Man frygtede, at regeringen havde ganske andre intentioner end dem, der formelt var formulerede. Der blev talt om programmets smukke ord, men man fandt, at der var skjulte hensigter, at regeringen var ude på noget, der var værre end dyrtidens bortfald osv.

Nu i dag er situationen ændret. Det er andre og mere forsonlige toner, der lyder fra tjenestemand- og funktionærkredse. Man har en fornemmelse af, at kontakten og forståelsen synes at være skabt. Ser man på FTFs månedsblad, Fællesrådet, nr. 5 fra maj måned, så indeholder bladet på bagsiden en leder under titlen »Større åbenhed om offentlig modernisering«, og jeg tillader mig at referere to korte afsnit herfra. Det hedder indledningsvis, at debatten om moderniseringen af den offentlige sektor er ved at blive mere åben. Ideernes ophavsmænd har reageret bl.a. på FTFs kritik af de lukkede døres politik, og det står tilsyneladende også mere

og mere klart, at ideerne slet ikke kan gennemføres uden bred opbakning og diskussion, og artiklen konkluderer derhen, at nøgleordene da bliver, at samarbejdet mellem politisk og administrativ ledelse og medarbejderne og deres organisationer er afgørende.

Jeg finder derfor, at med den indstilling, som tjenestemand- og funktionærkredsen her har lagt for dagen, skulle der være en tydelig mulighed for, at man undgår konfrontationer, og det finder jeg meget positivt.

Det stillede forslag om motiveret dagsorden fra SFs side er vi ikke umiddelbart tilhængere af. Vi føler egentlig, det er overflødig, men der blev af hr. Ivar Nørgaard stillet forslag om en ændring af formuleringen, og jeg ved, at der er overvejelser i gang om en mere smidig formulering af hele dagsordensforslaget. Hvis det sker, er situationen en anden, og vi kan også fra CDs side i givet fald stille os positivt.

Ove Jensen (FP):

På enhver arbejdsplads skal der helst være et fornuftigt samarbejde imellem ledelsen og de ansatte. Det skal der naturligvis også være inden for den offentlige sektor, men så vidt jeg forstod af finansministerens svar til hr. Carsten Andersen, er de offentligt ansatte via samarbejdsudvalgene inddraget i planlægningen og gennemførelsen af regeringens moderniseringsprogram. Derfor skulle der ikke være noget problem i den sag, og derfor er der heller ingen grund til at vedtage nogen dagsorden, og med den begrundelse vil fremskridtspartiet stemme imod det fremsatte forslag om motiveret dagsorden.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Hvis man skulle holde sig til de spilleregler, som er skabt på det danske arbejdsmarked via classesamarbejdet, har finansministeren faktisk overtrådt disse. Regeringens moderniseringsprogram indeholder ikke et eneste ord om de faglige organisationer, samarbejdet med organisationerne, samarbejdsudvalgene, teknologiudvalgene og de øvrige udvalg, hvor organisationerne i samarbejde med de statslige og kommunale arbejdsgivere skulle søge at løse problemerne.

Tjenestemændenes forhandlingsudvalg har været til et møde om moderniseringsplanen, men der har ikke været rettet henvendelse til

[Elisabeth Bruun Olesen]

de overenskomstansattes organisationer. Det kan godt ske, at det har været hensigten, men hensigt er ikke det samme som handling, og moderniseringsfasen er nået lidt længere end den første, spæde startspurt.

Men når vi så sammenligner moderniseringsprogrammets intentioner vedrørende delegering af ansvar og beføjelser, er det i virkeligheden interessant at se, at den statslige samarbejdsaftale, der er indeholdt i et cirkulære fra lønnings- og pensionsdepartementet fra 1979, i § 1, stk. 2, indeholder den samme hensigt som moderniseringsprogrammet vedrørende delegering af ansvar og beføjelser. Moderniseringsprogrammet taler om, at de bedste resultater nås, hvis der i højere grad i de enkelte styrelser og institutioner sker en placering af ansvar hos den enkelte medarbejder.

Samarbejdsaftalen siger: »Med det formål at styrke medarbejdernes interesse for virksomhedens, institutionens, effektivitet og for at sikre arbejdstilfredsheden skal der på alle trin i statens virksomheder og institutioner anvendes ledelsesformer, der indebærer den videst mulige delegering af ansvar og beføjelser til den enkelte medarbejder eller gruppe af medarbejdere. Der skal herved gives de ansatte mulighed for at være medbestemmede ved arbejdets tilrettelæggelse og udformningen af deres egen arbejdssituation.«

Der er altså i virkeligheden ikke nogen speciel uoverensstemmelse mellem moderniseringsredegørelsens tanker og de ideer og tanker, der også ligger i samarbejdsudvalgs-cirkulæret, men regeringens hensigter går jo langt videre.

Den decentralisering, finansministeren omtalte i sin redegørelse, har nogle meget klare begrænsninger. Regeringen vil langtfra stille de enkelte styrelser helt frit ved at overlade dem en stak penge, hvorefter de bare selv kan finde ud af det. Nej, der er stadig væk snor i et meget væsentligt område, nemlig personaleforbruget. Friheden til at tilpasse personaleforbruget til ændrede vilkår er begrænset ved, at det skal holdes inden for en given lønsom og et givet timeloft. Der kan altså ikke ansættes flere medarbejdere, der kan ikke ske overførsel til lønkontiene fra de øvrige konti. Det betyder i praksis, at den tilpasning af personaleforbruget til ændrede vilkår, som der tales om i redegørelsen, kun kan ske i én retning, nemlig i nedadgående

retning. Det er blot større frihed til nedskæringer, der skal ud i de enkelte styrelser, ikke spor andet. Det er simpelt hen indkomstpøli-tik på lokalt niveau.

Nu er denne diskussion lidt ejendommelig for en VSer, når man kigger på moderniseringsredegørelsen ud fra et snævert samarbejdsudvalgssynspunkt. Vi er nemlig yderst skeptiske over for, hvad man overhovedet kan bruge samarbejdsudvalgene til. Vi mener, det er classesamarbejdsorganer, som tilslører, at det, det reelt handler om, er, at der er en grundlæggende modsætning mellem arbejdsgivere og lønarbejdere. Vi går simpelt hen imod, at lønarbejderne via samarbejdsudvalgene skal sidde og administrere nedskæringerne selv, selv finde ud af og selv pege på, hvem eller hvilke personalegrupper der skal fyres, og hvordan man sparer bedst. Det står i skærende modsætning til den kamp, vi mener står i centrum, nemlig kampen imod nedskæringerne.

Det mest positive, man kan sige om samarbejdsudvalgene, er, at hvis ledelsen overholdt spillets regler, kunne medarbejderne bruge samarbejdsudvalgene til at forhale de værste ting, men som oftest overholder arbejdsgiverne, finansministeren i dette tilfælde, ikke spillets regler; og hvilke sanktionsmuligheder, og jeg mener reelle sanktionsmuligheder, har lønarbejderne egentlig over for ledelsen?

Til sidst vil jeg kort gøre et par bemærkninger om moderniseringsplanen. Jeg vil da godt starte med at give finansministeren en kompliment. Redegørelsen undgår elegant ordet nedskæring, som er det reelle indhold. I stedet tales der kvikt og smart om kvalitativ forbedring inden for de bestående ressourcerammer, hvilket i sig selv er et paradoks, set på baggrund af et stadigt stigende behov for offentlige ydelser. Så er der masser af fine og positivt værdiladede ord som decentralisering, fleksibilitet, regelforenkling og brugerstyring; alt nævnes i flæng. Det er ord, som venstrefløjens også kan gå ind for, og det er også rigtigt, at den offentlige sektor har vist en lang række uheldige egenskaber. Der har været stor centralisering, stivhed, bureaukrati, umyndiggørelse, hvor befolkningen er blevet gjort til klienter. Derfor kan højrefløjens og venstrefløjens mødes i en kritik af det offentlige apparat, sådan som det ser ud i dag.

[Elisabeth Bruun Olesen]

Men løsningsmodellerne er så sandelig ikke de samme.

De borgerliges svar er og har langt hen ad vejen været markedsstyring; målet er at tilnærme betingelserne for den offentlige aktivitet mest muligt til de betingelser, som gælder for den private virksomhed. Institutionerne skal i højere grad være økonomisk uafhængige og forpligtes til at oppebære et vist nettoresultat. Det kan give nogle uhyggelige konsekvenser. Vigtigst og alvorligst er her de ændrede finansieringsmekanismer, som kunne indebære, at bevillingerne fremover ydes til brugerne af diverse ydelser fremfor til producenterne af dem. På den måde ville den offentlige institution skulle indrette sig efter efterspørgslen eller bukke under i den kapitalistiske konkurrence. Men dér er forskellen, at den offentlige sektor har nogle sociale forpligtelser, som gør, at den ikke bare kan eller skal fungere på det kapitalistiske markeds præmisser. Markedsmekanismerne isolerer og individualiserer problemerne, og det er vi selvfølgelig ikke interesseret i.

En progressiv modernisering af staten ville indeholde en mindskelse af kontrolmulighederne fra det offentliges side. Den ville sige: væk med den sortlistning, der finder sted i arbejdsformidlingen bl.a., væk med den registrering, der finder sted! Den ville sige: en styrkelse af retsbevidstheden, en decentralisering af den politiske styringsmekanisme, en nedbrydning af stive ledelsesstrukturer og en mere basisdemokratisk organisering. Men den vigtigste forskel er selvfølgelig, at vi ikke bygger på en omfordelingspolitik, der primært er til gavn for dem, der allerede har, en omfordelingspolitik, der smider byrderne over på de arbejdsløse, over på de enlige mødre osv., men på en omfordelingspolitik, der er til gavn for lønarbejderne.

Så talte hr. Fogh Rasmussen fra venstre om nytænkning. Hvis nytænkning er præstationsløn, produktivitetsfremmende lønsystemer med alle de dårlige og uheldige konsekvenser i retning af nedslidning, det har for arbejdskraften, alt det, vi kender alt for godt fra det private arbejdsmarked, fra slagteriområdet – for at nævne noget af det værste – så siger vi nej. Men der findes skam også områder, som ikke er så slemme, men hvor nedslidningen er uhyggelig stor. Hvis nytænkning er individuelle kvalifikationstillæg, som

splitter lønmodtagerne, sætter dem op imod hinanden og besværliggør en fælles faglig kamp, så siger vi nej til nytænkning; så er nytænkning borgerlig nytænkning, og det er ikke specielt godt i denne udformning.

Af det, jeg har sagt, fremgår det, at den dagsorden, der er lagt frem, ikke vil kunne få vores opbakning. Den accepterer – indirekte i alle tilfælde – moderniseringsprogrammet, og den accepterer, at vi skal sidde i samarbejdsudvalgene og administrere det, og det vil vi ikke være med til.

Maisted (FD):

I dag er jeg mere glad end nogen sinde over, at vi har stiftet et nyt parti, der hedder de frie demokrater, et parti, der går imod formynderstaten, og til min store forbløffelse så godt som det eneste parti i folketinget, der tager afstand fra formynderstaten. Hvad er dette andet end et forsvær for den formynderstat, der skulle ændres en anelse? Selvfølgelig måtte det være hr. Carsten Andersen fra SF, der kunne finde på at stille en sådan forespørgsel. Det er et solidt vælgergrundlag, han henvender sig til. Det er frygten for, at den mindste effektivisering i den offentlige sektor skulle komme, det er frygten for, at man skulle veje og finde mange af de tiltag, der laves i den offentlige sektor, for lette.

Hvem får han som konkurrent? Selvfølgelig socialdemokratiet, for det er jo socialdemokratiet, der af politiske grunde bevidst i løbet af 10 år har tredoblet antallet af offentligt ansatte, uden at serviceniveauet er blevet forbedret.

Fra samtlige partiers side lyder der en kritik af det offentliges service, og selv SF mener minsandten, at den offentlige sektor skal afbureaukratiseres, at den skal effektiviseres. Selvfølgelig, men det burde den have været for længe siden.

Hvad er det, regeringspartierne og finansministeren har dristet sig til at gøre? Han har lagt en plan frem, hvor han siger, at nu ønsker han at få en lidt mere effektiv styring af den offentlige sektor, men ikke sådan, at antallet af offentligt ansatte bliver nedsat. Nej, frem til 1987 ved vi at antallet stiger med 27.000, efter finansministerens finansredegørelse i 1983 i hvert fald. Det er muligt, at det er forkert i dag. Det skal jeg ikke kunne svare på. Jeg håber selvfølgelig, at det skulle

[Møisted]

betyde, at man fik antallet af offentligt ansatte nedsat, for det er ganske indlysende, at opgaverne har en meget nøje sammenhæng med antallet af ansatte i den offentlige sektor.

Der er altså tale om en massiv bevarelse af en stor offentlig sektor, som i de sidste 10 år har betydet overforbrug i enhver henseende, der har betydet, at Danmark har verdensrekord i skattetryk. Det er klart, at vi selvfølgelig gerne vil støtte finansministeren, selv i de mindste ændringer, men at gå ind i en diskussion om, hvorvidt det skal være de offentligt ansatte, personalet, der skal bestemme, hvilken politik der skal føres i landet, synes jeg er at gå noget vidt. Det er folketinget, der bestemmer, hvorledes skatteydernes midler skal forvaltes, og hvordan de skal anvendes. Men det, hr. Carsten Andersen frygter, er, at nogle af vælgerne skulle blive udsat for det, den private sektor har været udsat for i de sidste 10 år, hvor den har sendt over 300.000 mennesker ud i arbejdsløshed, uden at det har påvirket den offentlige sektor på anden måde, end at antallet af ansatte er steget. Nu kommer der pludselig tiltag til, at man måske skulle reducere antallet af offentligt ansatte på en sådan måde, at de, der går af, ikke bliver erstattet med nogle nye – og så bliver det mødt med en forespørgsel fra hr. Carsten Andersens side!

Som sagt: de frie demokrater er lykkelige for, at der findes i hvert fald ét parti i folketinget, der kan se faren ved formynderstaten.

Finansministeren (Christophersen):

Jeg tror efterhånden, man kan konstatere, at det er blevet en debat om regeringens moderniseringsprogram. Derfor var det måske en idé, hvis jeg lige fortalte, hvad der var hovedpunkterne i det, for jeg syntes, at jeg på nogle af ordførerne kunne høre, at de ikke helt var klar over det. Der er nemlig meget andet end overskrifter, og der er meget andet end personalepolitik. Der er for det første en statslig budgetreform. Den er godkendt af folketingets finansudvalg, og den danner grundlaget for udarbejdelsen af det nye finanslovsforslag, og den vil have en stor indflydelse også på de enkelte styrelser og institutioners dispositionsmuligheder. Et element i den budgetreform er det spørgsmål, som hr. Ivar Nørgaard rejste, nemlig om de

indtægtsdækkede eller delvis indtægtsdækkede aktiviteter forbedring, for det er faktisk en forbedring, et bredt flertal af os har ønsket at indføre. Vi har ønsket at gøre det lettere for institutioner eller styrelser, som havde et eller andet lille specielt indtægtsdækket område, ved en større aktivitet at kunne tjene nogle flere penge, som så gav dem mulighed for at give folk en bedre service.

Det er rigtigt, at vi har drøftet meget frem og tilbage: hvilket krav skal der så stilles, når man skal beregne priserne for den slags indtægtsdækket virksomhed? Det viser sig, at langt hovedparten af de priser, vi skal kalkulere, med fuld rimelighed skulle opbygges sådan, at man oven på de direkte omkostninger havde et tillæg på mellem 100 og 200 pct., og det er derfor, det er valgt som hovedreglen. Efter aftale med finansudvalget, som sagde, at der skal være konkret mulighed for en vurdering, har vi haft den ekstraregel, som fremgår af cirkulæret, at i de forholdsvis få tilfælde, hvor reglen 100-200 pct. ikke kan anvendes, er der selvfølgelig adgang til at få en konkret vurdering. Jeg tror i og for sig ikke, at hr. Ivar Nørgaard og jeg er uenige på det punkt. Jeg er helt sikker på, at langt størstedelen af de områder, der berøres af denne bestemmelse, fint vil kunne klare sig inden for hovedreglen, og der er altså givet adgang til, at særlig vanskelige tilfælde kan vurderes konkret.

Et andet element – og det synes jeg også der er grund til at nævne her, når vi nu taler om moderniseringsprogram i bredere forstand – er så modernisering af det offentlige lønssystemer. Det er klart, at vi her har med forhandlings- og aftalestof at gøre. Her vil jeg gerne gøre opmærksom på – især når nu hr. Carsten Andersen gerne vil fremstille det, som om vi skal ud i et stort præstationsræs som noget helt nyt – at det skam ikke er noget nyt inden for statens område. Der findes præstationslønsystemer på mange, mange felter. Et af de mest omtalte i de senere år er som bekendt P&Ts præstationslønsystemer. Man har det, når det drejer sig om brevsortering; man har det, når det drejer sig om udbringelse af post. Det er da et udpræget præstationslønsystem, man har forhandlet sig frem til mellem personaleorganisationerne og det offentlige.

Vi har det inden for forskellige andre statsvirksomheder, hvor håndværkergrupper

[Finansministeren]

arbejder på grundlag af de samme lønssystemer, som man kender på det private arbejdsmarked. Vi har det inden for den kgl. grønlandske handel, hvor lastning og losning af skibe finder sted ved anvendelse af præstationslønsystemer. Sådan kunne jeg i og for sig blive ved, og jeg tror, det er en stor misforståelse, at det er noget, som kun det offentlige som arbejdsgiver ønsker indført i videre omfang. Det er mit klare indtryk, at der også er organisationer på lønmodtagerens side, som gerne så, at man i højere omfang end i dag indførte det private arbejdsmarkeds aflønningssystemer, hvor det er helt naturligt.

En anden sag er så, at vi naturligvis på andre områder ikke har mulighed for og ikke skal gå over til egentlige præstationslønsystemer. Det ville være en absurditet at forlange, at folkekirkens præster eller overlæger på kirurgiske afdelinger skal arbejde på grundlag af den slags præstationslønsystemer. Jeg ville i hvert fald meget have mig frabedt at være underkastet åndelig eller fysisk behandling på de vilkår; men det ved hr. Carsten Andersen også godt, at det selvfølgelig ikke er noget sådant, vi taler om. Vi taler ganske enkelt om, hvordan man kan forbedre vores lønssystemer, sådan at det også giver de enkelte ansatte og personalet mulighed for at få en større aflønning i de tilfælde, hvor de gør en større indsats eller arbejder mere effektivt, og det har jeg altså svært ved at se skulle være en meget stor ulykke.

Et tredje element er forbedringer af de offentligt ansattes pensionsordninger. Der er nogle skævheder, som der er idé i at rette.

Så er der programmet med bedre publikumsbetjening. Det er et, som vi gerne vil tilrettelægge sammen med amter og kommuner. Det er ikke noget, staten sådan kan gøre alene. Der håber vi at den kommunale verden vil arbejde med.

Til de noget sure bemærkninger, der kom om Jan Carlzons medvirken i en lille bitte del af dette program, vil jeg sige, at det er helt uforståeligt for regeringen, at nogen skulle afvise at lytte til andres erfaringer. SAS er et stort selskab, hvor aktiemajoriteten ejes af de tre nordiske landes regeringer. Det er den danske stat, der har aktiemajoriteten i DDL eksempelvis. Det er faktisk et halvstatsligt, koncessioneret foretagende. Hvem i alverden ville dog få ondt af at lytte til, hvordan man i et sådant stort selskab, der

var i store økonomiske vanskeligheder, i løbet af et par år har været i stand til fuldkommen at vende udviklingen – med det resultat, at der såmænd både lyder ros for den service, selskabet giver, og at der nu er tale om et overskud af betydelig størrelse? Hvorfor skulle man ikke kunne lære noget af Jan Carlzon? Det er der da ikke nogen som helst tvivl om at man kan.

Jeg går da ud fra, at den kommunale verdens repræsentanter er i stand til at sortere, hvad de hører. Hvis de er uenige med Jan Carlzon om det ene eller andet, er der da ikke nogen, der forpligter dem til at gøre det, han siger, han har gjort i SAS. Jeg synes nok, at den opstandelse, der har været enkelte steder – for det er heldigvis kun enkelte steder – er udtryk for, at man ligesom ikke rigtig har overskud til at gå ind i en fornuftig debat, og det beklager jeg, for jeg hører til dem, som mener, at det offentlige og det private kan lære af hinanden. Jeg tror, at erfaringerne kan gå begge veje, og hvorfor skulle man dog så ikke gøre brug af det?

Så har vi decentraliseringsprocessen. Vi har teknologianvendelse inden for det offentlige. Vi har anvendelse af statens investeringspulje. Vi har hele regelforenklaringsarbejdet. Alt sammen er det elementer i moderniseringsprogrammet. Jeg vil gerne nævne det her, for at man ikke skal tro, at dette moderniseringsprogram kun drejer sig om det personalepolitiske.

Nogle siger, det kun er overskrifter. Ja, jeg har anet hos et par enkelte, nemlig fru Elisabeth Bruun Olesen og hr. Carsten Andersen, sådan en lille misundelse over, at den nuværende regering havde kunnet lave et moderniseringsprogram, som man ikke rigtig er i stand til at kritisere for at være asocialt eller noget andet ubehageligt, og den kompliment tager jeg selvfølgelig til mig på regeringens vegne. Derfor kan jeg da godt forstå, at det er svært for de pågældende partier sådan rigtig at indrømme eller rigtig at påstå, at de er modstandere af det. Det vil jeg også advare meget stærkt imod. De, som vil gå i byen med, at de ønsker at fastholde den offentlige sektor i dens nuværende form, kommer galt af sted. De vil ikke kunne overbevise nogen i befolkningen om, at det er en klog politik.

Så vil jeg sige til hr. Ivar Nørgaard, der rejste spørgsmålet om, hvordan situationen bagefter er for de mennesker, som midlertid-

[Finansministeren]

digt ansættes ved indtægtsdækket virksomhed: det er rigtigt, at vi i cirkulæret har anført den regel, at en sådan midlertidig ansættelse ikke skal ske med anvendelse af genbeskæftigelsesreglen. Det har vi gjort, fordi vi her typisk taler om virksomhed, der kan være af meget kort varighed. Det kan eksempelvis være et projekt med systemeksport, hvor det offentlige har brug for i en periode på 6, 8 eller 12 måneder at ansætte nogle medarbejdere fra det private erhvervsliv til at klare en indtægtsdækket virksomhed. Når den så er afsluttet, hører ansættelsesforholdet op. Der kan måske også være tale om, at et museum eller en institution ønsker at organisere en ekstraordinær udstilling. Til det formål må de så i nogle måneder eller 5 ansætte noget ekstra personale. Når så denne ekstra begivenhed er ophørt, ophører ansættelsesforholdet. Vi har altså ikke syntes, at man skulle anvende den administrative bestemmelse om genbeskæftigelse – jeg vil understrege, at den jo ikke er aftalestof – for det var ikke helt i overensstemmelse med tankegangen om den midlertidige indtægtsdækkede virksomhed, men vi har naturligvis orienteret personaleorganisationerne om den ændring, forstået på den måde, at de selvfølgelig kender den bestemmelse, hr. Ivar Nørgaard nævnte.

Hr. Carsten Andersen sagde, at det var noget sent at invitere personalet med som medarbejdere ved moderniseringsavisen. Det vil jeg gerne sige to ting om. Personalet skal ikke være medarbejdere ved moderniseringsavisen. Det skal staten heller ikke. Der er ansat to medarbejdere, som har et selvstændigt redaktionelt ansvar. Det er ikke sådan, at det skal være et reklameorgan, hverken for medarbejdersynspunkter eller for statens arbejdsgiversynspunkter. Det er en publikation, som udgives på de pågældendes redaktionelle ansvar. De er stillet over for en konkret arbejdsopgave, men det er deres ansvar at løse den på en tilfredsstillende måde. Det, der er tale om, er at invitere personaleorganisationerne til at udpege repræsentanter til det særlige rådgivende redaktionsudvalg, der skal være. Det er ikke sent at invitere dem, for finansudvalget kunne som bekendt – og det beklager jeg mig ikke over – ikke afslutte behandlingen af aktstykket, inden finansudvalget begav sig til Indien og Thailand. Derfor blev aktstykket om moderniseringsavisen

først endeligt godkendt af finansudvalget efter påske. Vi har så mundtligt orienteret nogle personaleorganisationer om, at vi ville invitere dem, og vi sender selvfølgelig nu et brev ud. Jeg havde da gerne set, at vi kunne have gjort det tidligere, men da jeg skal holde mig på bevillingsrettens grund, kan jeg ikke begynde at disponere, førend der fra finansudvalget foreligger en endelig godkendelse af aktstykket. Først da har jeg mulighed for at føre tingene ud i praksis. Så det er ikke senere, end det er for alle andre elementer i moderniseringsavisens tilblivelse.

Hr. Carsten Andersen harcelerede lidt over, at man hen over medarbejdernes hoved havde udarbejdet særlige reklameslogans. Det vil jeg nu personlig ikke beskrive på den måde. Jeg tror, det ville være meget vanskeligt med al ære og respekt både for samarbejdsudvalg og for andre forhandlingsorganer i en meget stor kreds at udforme reklameslogans, selv for det offentlige. Det er muligt, man ville være i stand til at opbygge nogle af de transparenter, som hr. Carsten Andersen bærer omkring den 1. maj, men jeg er ikke sikker på, at det vil virke som reklame. Man kunne godt lave nogle politiske formuleringer, det er klart, i kraft af et meget stort udvalgsarbejde, men jeg tror, man må overdrage det til statsvirksomhederne og deres ledelser på helt normal vis gennem deres reklameafdelinger til formulere tingene. »Ud at se med DSB« er heller ikke resultatet af et omfattende udvalgsarbejde. Det tror jeg i hvert fald ikke det er.

Til fru Ingerlise Koefoeds spørgsmål om, hvordan den indtægtsdækkede virksomhed har det på andre områder, specielt på efteruddannelsesområdet, kan jeg sige, at det er da korrekt, at vi på nogle områder ønsker en højere grad af betaling indført. Vi kan godt her tage forvaltningshøjskolen, for det er et led i selve budgetreformen, at man henfører nogle udgifter fra producenterne af ydelserne til modtagerne af ydelserne, og det synes jeg egentlig er et rimeligt princip. Det skal nemlig være sådan, at de styrelser og andre organer, som ønsker at trække f.eks. på forvaltningshøjskolen, gør sig klart, at det er forbundet med en omkostning, og hvis de føler, at der virkelig er brug for den efteruddannelse inden for deres område, så er de da også i stand til at reservere midler til det. Vi skal altså have uddannelsesvirksomhed, men der

[Finansministeren]

skal være, skal vi sige en fornuftig baggrund for det, og derfor har vi altså ønsket at sige til de forskellige ministerier og styrelser og kommuner: I må være klar over, at hvis I vil have folk, der går på kurser, må I indregne det i jeres almindelige budgetter. Og det synes jeg faktisk er en god ting, for også når det drejer sig om uddannelse, skal der være en kritisk vurdering af, hvad der er brug for, og det har altså været hensigten med denne omlægning. Jeg tror bestemt, at både staten og amterne og kommunerne på deres kæmpemæssige budgetter har midler til det formål. Hvis man ser på den private sektor, er der mange virksomheder, som bruger ganske store midler på uddannelse. Jeg er ikke i tvivl om, at i almindelighed kommer de penge ind mængfold i form af mere effektivt arbejde, i form af besparelser på driftsudgifterne i de efterfølgende år og i kraft af, at brugerne for de samme penge får en bedre service.

Det er i øvrigt også et svar til fru Ingerlise Koefoeds anden betragtning, hvor hun sagde: formålet med moderniseringsplanen er at spare, hvorfor siger man det ikke rent ud? Det forholder sig ikke sådan, og det sagde jeg allerede i november måned. Formålet med moderniseringsplanen er at sikre, at vi får mere ud af de ressourcer, det offentlige har til rådighed. Det bliver vi nødt til at erkende er en nødvendighed for vores samfund. Hvis man vil have økonomisk vækst, hvis man vil have højere levestandard i vores land, er man nødt til både i den private og i den offentlige sektor fra år til år at få mere ud af de ressourcer, man anvender. Det er simpel logik. Man kan være modstander af vækst, man kan ønske at få et nulvækstsamfund, men det har jeg ikke hørt nævnt så ofte i den offentlige debat i de sidste 10 år som i de foregående 10 år, og så kunne man leve med et stift, konservativt og ubevægeligt samfundssystem, men det er i hvert fald ikke regeringens ønske. Der gælder den simple økonomiske grundregel, at vækst forudsætter stadig bedre anvendelse af de tilstedeværende ressourcer, og det er slet ikke særlig forskrækkeligt. Vi må ikke glemme, at den offentlige sektor først og fremmest er til gavn for brugerne, og de har et rimeligt krav på, at vi stadig forbedrer arbejdsindsatsen, at vi stadig tilrettelægger arbejdet bedre, at vi stadig sorterer de behov, der skal opfyldes, og

hele tiden koncentrerer os om dem, der er vigtigst, at vi er parate til at afvikle gamle behov, som der efterhånden ikke længere er nogen brug for, eller som der ikke længere er nogen realitet i, og at vi så til gengæld kan tage nye behov op. Hvis jeg må nævne et meget nærliggende eksempel: med det voksende antal ældre mennesker i Danmark er det klart, at vi i de kommende år får brug for at anvende flere ressourcer inden for ældreforsorgen. Omvendt må vi erkende, at der med det stærkt faldende børnetal ikke bliver brug for at anvende så mange ressourcer inden for det område.

Så formålet, fru Ingerlise Koefoed, er ikke at spare. Jeg har ikke noget imod, at der så i øvrigt bliver sparet, men det er ikke formålet med moderniseringsredegørelsen. Formålet er at få mere ud af de ressourcer, der er til rådighed.

I øvrigt vil jeg gerne takke for den meget brede tilslutning, der har været til principperne i moderniseringsredegørelsen. Det har glædet mig. Jeg har noteret mig, at fru Elisabeth Bruun Olesen ud fra en ren klassekampsanalyse ikke kan tilslutte sig synspunktet. Det øvrige folketing synes at befinde sig på det meget moderate niveau.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Det, der bringer mig herop, er finansministerens noget bagatelliserende ord om præstationsløn. Sådan noget har vi da altid haft inden for den offentlige sektor, siger han, og i stort omfang, det var der ikke noget nyt i. Og så bliver P&T nævnt, udbringelsen af post, lastning og losning i den kgl. grønlandske handel og visse håndværkergrupper. Mig bekendt er der nu ikke nær så meget af præstationsfremmende lønsystemer inden for det offentlige som inden for det private område, og ministeren siger jo, at man ønsker at udvide præstationsfremmende lønsystemer inden for det offentlige. Jeg påpeger, at det har en lang række negative konsekvenser for arbejdskraften. Nedslidningen bliver meget større. Man kan nævne nogle af de værste, som jeg også gjorde før, slagteriarbejderne, men man kan også nævne andre områder. Man kan nævne de kvinder, der er inden for elektronikindustrien. Deres arbejdsforhold bedres på ingen måde af, at de har præstati-

[Elisabeth Bruun Olesen]

onsløn. Tværtimod slider det dem ned, sætter dem på invalidepension i en meget tidlig alder.

Vi fik nævnt nogle områder, hvor vi ikke skulle have præstationsløn – altså ud over dem, ministeren allerede har nævnt, nemlig præster. Men hvor er det så, vi skal have yderligere præstationsfremmende lønsystemer inden for det offentlige? Hvad tænker man overhovedet? Det var ikke specielt konkretiseret, det der blev sagt. Det var nærmere en enkelt negativ afgrænsning fremfor nogle positive formuleringer om, hvor ministeren synes det kunne være godt for den offentlige sektor. Er det HKerne, der skal have præstationsfremmende lønsystemer i højere omfang, end det har været tilfældet indtil nu?

Min kompliment gik ikke på, at jeg sagde, at indholdet af moderniseringsprogrammet var specielt socialt eller godt. Komplimenten gik på, at det var lykkedes at komme med en besvarelse, der i sin konsekvens drejer sig om en nedskæring, men hvor man udelukkende bruger nogle positivt værdiladede udtryk, og at man meget smart undgår at nævne det, det i virkeligheden handler om, nemlig kvalifikationsstillæggene, som man nu i langt højere omfang skal have inden for det offentlige i stedet for løn efter anciennitet. Jeg er ikke specielt vild med anciennitetslønsystemer, det har jeg aldrig været, men det positive, man i dette tilfælde kan sige om dem, er, at dér er det de objektive faktorer, der bestemmer, hvornår man skal have mere i løn. Ved kvalifikationstillæg er det rent subjektive faktorer.

Ivar Nørgaard (S):

Jeg har indledningsvis et par bemærkninger til finansministeren. Det drejer sig om finansministerens fortolkning af de to punkter i cirkulæret, som jeg stillede spørgsmål om.

Hvad først angår spørgsmålet om, hvilket procenttillæg man skal lægge oven i de direkte omkostninger, altså fælles og faste omkostningers andel, er det korrekt, som finansministeren siger, at der var enighed her i folketinget – og senere har der også været det i finansudvalget – om, at man skulle have mulighed for konkret vurdering, og at disse 100 pct. og 200 pct. var noget firkantet og stift. Men nu forstår jeg på finansministeren, at eksperterne har undersøgt sagen og fundet

ud af, at man alligevel godt som hovedregel kan bruge systemet med 100 pct. og 200 pct. som bund og loft. Jeg synes, det kunne være ganske overordentlig interessant at få det materiale frem, som eksperterne her har anvendt, for det forekommer overraskende, at så stive regler som 100 pct. og 200 pct. skulle kunne være det, der i de fleste tilfælde kunne bruges. Der er jo i mange tilfælde tale om rene tjenesteydelser. Her har jeg meget svært ved at se, at man skulle kunne blive konkurrencedygtig, hvis man lægger 100 pct. på lønnen for rene tjenesteydelser. Der er faktisk store muligheder for, at det vil blive rene tjenesteydelser, der i et vist omfang kan komme ind under kategorien: indtægtsdækket virksomhed. Men der er også ydelser, f.eks. fra atomenergystationen på Risø, hvor der er kæmpestore investeringer, og hvor jeg har svært ved at se, at et tillæg på 200 pct. skulle være nok. Når det drejer sig om det, finansministeren selv nævnte, systemeksport, vil der i meget vidt omfang netop enten være tale om noget enormt investeringskrævende, fordi det offentlige har anvendt penge til et kæmpe forskningsapparat, som kan bruges udadtil, eller også vil det være noget fra universiteterne og uddannelsesanstalter, hvor det mest er personlige tjenesteydelser. Derfor synes jeg altså stadig væk, at man burde bruge punkt 2 som hovedregel og så have den anden som en tommelfingerregel, der måske kunne anvendes, når man ikke kunne finde nogle mere hensigtsmæssige metoder.

Med hensyn til det andet spørgsmål siger finansministeren nu som argumentation for, at man ikke skal anvende genansættelsesreglen, at det jo er midlertidige ansættelser. Det synes jeg er interessant, at finansministeren altså uden videre går ud fra, at de indtægtsdækkede foretagender kun er midlertidige foretagender. Sådan havde jeg ikke opfattet det. Jeg havde nok forestillet mig, at det en gang imellem kunne være noget, der blev midlertidigt, men jeg troede, det var hensigten, at man også kunne have permanente indtægtsdækkede foranstaltninger, og hvis man har det, så mener jeg, man bør have de samme regler for de ansatte dér, som man har på anden virksomhed. Finansministeren gjorde oven i købet opmærksom på, at for anden virksomhed skulle det være noget mere bevægeligt og fleksibelt, så dér ser jeg altså ikke forskellen på, hvis det er et perma-

[Ivar Nørgaard]

nent foretagende og så anden virksomhed. Jeg synes, det er med til at skabe mangel på tryghed, og derfor synes jeg, finansministeren burde drøfte det med de ansatte.

Det forekommer mig, at vi i denne debat har nærmet synspunkterne til hinanden så langt, at det kun er de meget ekstreme partier her i folketinget – og dér konstaterer jeg til min overraskelse, at de såkaldte frie demokrater er endnu mere reaktionære end fremskridtspartiet; jeg var ikke klar over, at det var et parti, der lå til højre for fremskridtspartiet, men det opdagede jeg ved ordførtalen fra hr. Maisted i dag – der hverken kan gå ind for en modernisering eller gå ind for, at man over samarbejdsudvalg og forhandlingsberettigede organisationer forhandler om modernisering, hvorimod alle andre har nogenlunde den samme fornuftige holdning til det. Det har fået mig til at gå rundt og spørge ordførerne, om vi dog ikke kunne enes om en fælles dagsorden, og det er vi blevet enige om. Jeg vil derfor gerne på socialdemokratiets, det konservative folkepartis, venstres, SFs, det radikale venstres, CDs og kristeligt folkepartis vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget opfordrer regeringen til at give de ansatte i staten mulighed for at være medbestemmende ved moderniseringsprogrammets tilrettelæggelse og udformning gennem drøftelser med de forhandlingsberettigede organisationer og i alle statens samarbejdsudvalg, hvor regeringen skal fremlægge de nødvendige oplysninger om moderniseringsprogrammets omfang og karakter, og sikre, at alle menneskelige og tekniske problemer, som moderniseringsprogrammet giver anledning til, inddrages i drøftelserne, samt at tilgodese medarbejdernes behov for tryghed,

går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Jeg skal lige tilføje, at de sidste linjer i denne dagsorden dækker indholdet af den eksisterende samarbejdsudvalgsaftale.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Carsten Andersen (SF):

Jeg skal dels knytte nogle kommentarer til debatten, dels vil jeg da godt hilse hr. Ivar Nørgaards forslag velkomment og takke for hr. Ivar Nørgaards indsats samt på den baggrund tage det af mig tidligere fremsatte dagsordensforslag tilbage, sådan at det af hr. Ivar Nørgaard og de øvrige partier fremsatte forslag kan nyde fremme.

Jeg synes, at debatten har haft nogle meget kraftige røde tråde i synspunkterne på regeringens moderniseringsprogram og partiernes holdning til det. Det har været helt klart fra alle partier, at der har været enighed om, at moderniseringen ikke kan gennemføres uden om personalet, lige så vel som det også har været klart, at organisationerne har en væsentlig betydning. Jeg tror, det var hr. Fogh Rasmussen, som udtalte, at det er organisationerne, der har et ansvar for, at moderniseringsprogrammet kan gennemføres, og hr. Fogh Rasmussen kom også med en opfordring til, at organisationerne gik ind for en modernisering af sig selv og gik ind for en nytænkning i stedet for at fastholde skranker. Jeg vil dog godt have lov til at sige til hr. Fogh Rasmussen, at det er altså ikke organisationerne, der har været imod moderniseringsprogrammet. Jeg har ikke læst i noget fagblad, at der er nogen organisation, der har sagt nej til moderniseringsprogrammet, lige så vel som jeg stadig væk finder det væsentligt og betydningsfuldt, at vi kommer i gang med en modernisering af den offentlige sektor.

Men det, der er problemet, som vi også har fået fat i i dagsordensforslaget her, er jo, at man ikke har villet lytte, når organisationerne pegede på konsekvenserne af moderniseringen og de dermed følgende rationaliseringsforslag. Her synes jeg, der er sket en lille drejning her i salen, idet man har erkendt organisationernes betydning og nu også vil medinddrage dem i moderniseringsprogrammet. Det har også været gennemgående, at regeringen har intentioner om at samarbejde, og det synes jeg er rart at høre, men vi er ligesom kommet en lille smule på tværs af hinanden med hensyn til, hvordan man samarbejder. Det, jeg har sagt, er, at man ikke samarbejdede med folkene på gulvet, dem, der skubbede på kosten, dem, der skubbede på kuglepennen. Det var ikke dem, man

[Carsten Andersen]

samarbejdede med. Nej, det, finansministeren redegjorde for samarbejdet med, var de store, overordnede organisationer som de kommunale organisationer og andre overordnede begreber, mens der ikke var taget fat på at drøfte disse spørgsmål med personalet, med dem, som ved, hvor skoen trykker, og dem, som oplever det i det daglige.

Hr. Ivar Nørgaard kom med et eksempel på, hvordan finansministeren har afvist i forskellige konkrete situationer at give de ansatte i den offentlige sektor en tryghed og en sikkerhed i ansættelsesforholdet, når man går ind i forskellige eksperimentsituationer. Derfor opstår der en frygt i organisationerne og blandt personalet i den offentlige sektor, og det er det, der gang på gang bliver misforstået som en modstand imod modernisering. Hvis man går med på at lave nogle forsøg, hvis man rækker en lillefinger til at deltage i nogle forsøg, går man ud i en risikosituation – ikke en risiko for at få nogle omvæltninger i sin tilværelse, men en risiko for at komme ud i arbejdsløshed. Det gør, at man holder fast på det bestående, når man ikke i en omstillingsproces får en vis garanti for, at man stadig væk har sit arbejde. Hr. Gammelgaard sagde, at jeg ikke havde lyttet efter finansministerens ord. Hr. Gammelgaard sagde også, at jeg havde skrevet min tale på forhånd. Det var skarpt set, hr. Gammelgaard. Det havde jeg, for jeg havde nemlig vurderet på forhånd, at finansministeren ikke ville kunne komme med nogle kontante oplysninger om, at der var indledt samarbejde med organisationerne om disse ting – for det havde jeg nemlig spurgt dem om forinden, hr. Gammelgaard. Derfor kunne jeg godt skrive den tale på forhånd. Jeg mener også, at finansministerens ord til min motivering og til forespørgslen drejede sig om en involvering af organisationer og medarbejdere, som var sket på et meget, meget højt plan.

Jeg synes, det er bemærkelsesværdigt, at der ikke er kommet nogen kommentarer til, at det gang på gang er blevet påpeget, at det er ledelsen, der er problemet. Som hr. Fogh Rasmussen sagde: det er ledelsen, der er flaskkehalsen, når vi skal have ændret på systemet; det er ledelsen, der holder fast i bureaukratiet. Jeg skal ikke forlænge denne debat med det spørgsmål, men jeg vil senere en anden gang vende tilbage og spørge om, hvad forholdet egentlig er mellem den politi-

ske ledelse og ledelsen i centraladministrationen, når man, selv om der er så store ønsker om at få ændret på bureaukratiet, ikke kan komme igennem med disse ting.

Jeg vil endelig sige til fru Elisabeth Bruun Olesen, at jeg synes, det var en saglig redegørelse. Jeg er ked af, at VS ikke kan være med på dagsordensforslaget, selv om man har en kritik. Den kan jeg godt være enig i. Vi kan være meget kritiske over for funktionen af samarbejdsudvalgene, men det er det redskab, vi har i dag, og hvis det var helt umuligt at bruge dette redskab, var det på tide at komme i gang med at finde noget andet, men det er ikke forsøgt til ende at få de samarbejdsudvalg til at have et reelt indhold.

Når jeg ikke havde organisationerne med i første omgang, men hovedsagelig pegede på samarbejdsudvalgene, er det, fordi jeg opfatter samarbejdsudvalgene og organisationerne som noget, der er meget, meget tæt forbundet. Hvis man har medinddraget samarbejdsudvalgene, så har man faktisk også informeret organisationerne om moderniseringsprogrammet.

Jeg vil sige til hr. Maisted, at man skal nu have et par særlig frie ører for at høre, at jeg har talt for en udvidelse af formynderstaten. Det har der overhovedet ikke ligget i det, jeg har talt om, men jeg har taget fat på nogle af de ting, som hr. Maisted ganske rigtigt sagde, at når en stilling bliver ledig og den ikke bliver genbesat, så kan man være lidt nervøs for, hvad man gør med det arbejdspress, der opstår, når den ikke bliver genbesat.

Finansministeren var i sin indledning i den anden runde inde på, at der ikke er mange, der ved, hvad moderniseringsprogrammet indeholder, og at vi ligesom fokuserer meget på en bestemt ting. Den reelle grund til, at der ikke er så mange, der ved noget om det, kunne være, at der ikke har været den tilstrækkelige oplysning om moderniseringsprogrammet – ud over debatten her i folketinget i december måned. Jeg er enig med finansministeren i, at præstationslønninger findes, men jeg hørte også, at man var parat til at se på, om der var andre lønssystemer fra det private område, som man kunne flytte over til det statslige område. Det synes jeg er ret så interessant.

Jeg mener, jeg har sagt til finansministeren, hvorfor vi har noget imod at medinddrage hr. Jan Carlzon. Det er, fordi Jan Carlzon

[Carsten Andersen]

er direktør for et luksusbetonet servicefirma, som ikke står med et problem, der hedder, at han skal levere en vare til et bredt kundepublikum, men kun til et meget snævert kundepublikum, som har råd til at betale for det. Disse erfaringer fra SAS med de meget overordnede og luksusprægede leverancer kan ikke bruges i det offentlige område.

Jeg vil slutte her med at bemærke, at finansministeren har kastet sine øjne på, at amter og kommuner har kæmpebudgetter til uddannelsesprogrammer og sådan nogle ting. Dem synes jeg finansministeren har gjort sit for at udhule, og derfor vil jeg godt gøre finansministeren opmærksom på, at der altså ikke er penge til det efteruddannelsesprogram, som ministeren omtaler.

Formanden:

Det af Carsten Andersen (SF) fremsatte forslag om motiveret dagsorden er taget tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, er det bortfaldet.

(Kort bemærkning).

Gammelgaard (KF):

Jeg havde ellers ikke tænkt at tage ordet igen, men hr. Carsten Andersens bemærkning om SAS giver mig anledning til at gøre det. Man kan ikke med sanddrøhed påstå, at SAS' virksomhed, passagerflyvning, sådan som SAS udfører den, er beregnet for en lille, luksusbetonet kreds, som det blev nævnt af hr. Carsten Andersen. Hvis hr. Carsten Andersen prøvede at undersøge, hvem det er der flyver med SAS, vil han se, at det er et bredt udsnit af den danske befolkning. Derudover vil jeg gerne sige om det, man eventuelt kunne lære af SAS, at her er jo netop en virksomhed, der har inddraget medarbejderne i et forsøg på at opnå nogle positive resultater for virksomheden – et forsøg, der er lykkedes i meget høj grad. Her er sandelig noget at lære.

(Kort bemærkning).

Carsten Andersen (SF):

Jeg mener, der er ganske godt belæg for at sige, at SAS har en ganske snæver kundekreds, de henvender sig til. Jeg synes, at hr. Gammelgaard indsnævrer begrebet meget, når SAS kun bliver omtalt som et selskab,

der flyver i Danmark. SAS flyver på en række andre destinationer og har netop inden for dette område opbygget en Euroclass og har fået trængt den gruppe af passagerer, som var almene, og som havde mulighed for at flyve med SAS, fordi de havde nogle billigere priser, ud af flyverne for at gøre plads til førsteklases, Euroclass', luksuspassagererne. De passagerer befinder sig inden for det danske område i DSBs regie og er holdt op med at rejse med flyverne, for det har de ganske simpelt ikke råd til.

(Kort bemærkning).

Gammelgaard (KF):

Hr. Carsten Andersens sidste udtalelser fortjener simpelt hen ingen kommentarer.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil godt takke finansministeren for svarene på mine spørgsmål om efteruddannelse, men jeg vil godt bore lidt mere i det og i det hele taget i spørgsmålet om indtægtsdækket virksomhed. Sådan som jeg har forstået moderniseringsplanen, kan der være to slags indtægtsdækket virksomhed. Den ene slags indtægtsdækket virksomhed er den, som finansministeren omtalte heroppe, altså når et museum laver en særudstilling, når nationalmuseet sælger bøger fra sit forlag. Jeg ved ikke rigtig, om det er omfattet endnu, men det var noget af det, der kunne omfattes. Det er sådan nogle ting, som man gør her og nu, og som man midlertidigt ansætter en eller anden form for personale til, som finansministeren også sagde.

Den anden slags indtægtsdækket virksomhed har jeg opfattet som en virksomhed, hvor staten ikke skulle give gratisydelser i konkurrence med det private erhvervsliv. Man kan så diskutere, om det er rimeligt eller ej, det vil jeg ikke komme ind på her, men jeg vil godt sige, at jeg har meget vanskeligt ved at indpasse efteruddannelserne ved en del af statens læreanstalter i dette program. Jeg har meget svært ved at forstå, hvis man f.eks. forestillede sig, at Danmarks lærerhøjskole skulle til at tage penge for sin efteruddannelsesvirksomhed, hvad det var for nogle andre uddannelser, Danmarks lærerhøjskole havde udkonkurreret eller var ved at udkonkurrere ved at give gratis uddannelse. Jeg ved ikke, om lærerhøjskolen er

[Ingerlise Koefoed]

omfattet af det her. Jeg ved, at Danmarks biblioteksskole, som er en læreanstalt på linje med Danmarks lærerhøjskole, er en af de læreanstalter, der er udset til at skulle lave indtægtsdækket efteruddannelse.

Jeg mener, at det rejser nogle store problemer, fordi vi jo lever i et samfund, hvor man har talt og talt om nødvendigheden af en livslang uddannelse, og hvor vi ikke mindst i den offentlige sektor har mennesker ansat, som har været der i en del år, og som sandsynligvis skal være der længe endnu. Arbejdsløsheden og besparelserne i den offentlige sektor – jeg må ikke kalde det besparelser, men så forsøget på, at der ikke skal komme nye udgifter i den offentlige sektor – betyder, at der ikke kommer så meget nyuddannet arbejdskraft ind. Det vil sige, at man risikerer, hvis der ikke er mulighed for at sende folk på efteruddannelse, at komme til at sidde med en meget stivnet arbejdskraft, en arbejdskraft, der ikke kan følge med, som ikke får de nye perspektiver, nye indsigter, som de skal have, medmindre der i kommunerne og i staten er penge nok til at betale for de efteruddannelser. Så er det, jeg spørger: er der det? Vil man give de enkelte institutioner penge til den nødvendige uddannelse, eller vil man udpege ganske få medarbejdere i de enkelte institutioner til at få del i efteruddannelsen? Jeg er simpelt hen nervøs for, når man indfører det her og man siger, at styrelserne jo skal vide, hvad det koster, så bliver arbejdskraften for dårlig, den bliver for dårligt orienteret, og den bliver for dårligt motiveret til at finde på nye ting og gøre noget af alt det, som jo ligger i moderniseringsplanen med de pæne ord nytænkning og udvikling, og hvad det nu alt sammen hedder.

Det har jo været sådan, at uddannelsesanstalterne har gjort en indsats for, at de mange arbejdsløse også skulle have mulighed for at blive uddannet og efteruddannet. Hvad gør vi ved dem, hvis de nu skal til at betale for at få de uddannelser på de forskellige skoler? De har en grunduddannelse, f.eks. på den sociale højskole, de går og er arbejdsløse, de får et tilbud om, at de kunne uddanne sig inden for et eller andet speciale, og det er der mange af dem der har været interesserede i at gøre. Hvem skal betale for deres uddannelser?

Jeg mener faktisk, at der er mange problemer i det her, som det er fantastisk vigtigt at man får diskuteret ordentligt igennem. Jeg vil spørge, om det er meningen, at man vil igangsætte disse ting allerede fra 1985, for så mener jeg faktisk, at man er ude på Herrens mark, og mange af de mennesker, der har brug for en uddannelse, bliver snydt. Jeg vil opfordre til, at man tager det op, at man diskuterer det, og at man eventuelt tager den lidt med ro, før man sætter tingene i gang.

Maisted (FD):

Jeg må sige til hr. Ivar Nørgaard, at jeg synes, det er en ejendommelig betegnelse at kalde et parti for højreorienteret, fordi det ikke kan lide formynderstaten. Den dagsorden, som nu er fabrikeret af hr. Ivar Nørgaard, betyder jo, at regeringen er fuldstændig bundet op til, at der ikke kan foretages nogen reelle ændringer. Hvis man gjorde det tankeeksperiment, at den også kom til at gælde for den private sektor, ville det selvfølgelig være den rene svir at leve i Danmark, men den private sektor lever altså under andre betingelser. Der kan man få lov at gå fallit, og dér kan man blive fyret. Det er en væsentlig forskel på den private sektor og den offentlige sektor. Det betyder, at den arbejder betydelig mere effektivt, for den har to væsentlige trusler hængende over hovedet.

Jeg vil godt sige, at i denne sammenhæng er socialdemokratiet virkelig samfundsbevarende. Af politiske grunde har det bygget en stor offentlig sektor op, og det har stort set blæst på, at den har taget overskuddet af produktionen og brugt mere, end der produceres. Det har skabt omkring 300.000 arbejdsløse i den private sektor. Så i den sammenhæng er det da hr. Ivar Nørgaard, der er både højreorienteret og konservativ i sin indstilling, fordi han ikke ønsker, at der skal ske nogen ændringer.

Jeg er glad for, at der er et parti her i folketinget, der siger, at vi kan ikke leve med den formynderstat, hvis virksomhed vi har set i de sidste 10 år, og som har skabt enorme problemer for det danske samfund. Man kan slet ikke gå ind for den, hvis man kan lide frihed og den personlige frihed og går ind for frie markedsøkonomiske mekanismer. Det giver efter min opfattelse betydelig større lykke og tilfredshed for befolkningen end det

[Maisted]

system, som denne dagsorden er et udtryk for, og som kun gælder for en del af samfundets borgere, ikke dem, der skal yde en indsats, for at samfundet overhovedet har økonomisk mulighed for at leve op til sådan en dagsorden.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Meget få kan være uenige i, at den offentlige sektor skal afbureaukratiseres, og at en lang række kontrolforanstaltninger burde opgives. Men så er spørgsmålet: hvem og hvordan, og hvad vil man gøre i denne sammenhæng? Hvis man tager arbejdsformidlingsområdet og A-kasseområdet, bruger man inden for arbejdsformidlingsområdet langt mere tid på at kontrollere de arbejdsløse end på reelt at prøve på at gå ind i den enkeltes situation. Her har regeringen da ikke til hensigt at ændre noget. Der er ingen af de kontrolforanstaltninger, regeringen har sagt skulle opgives, og man har heller ikke i sinde at gøre personalets situation bedre inden for arbejdsformidlingssystemet. Der skal tværtimod skæres ned. Det vil sige, at den tid, der bliver til at gå ind i den enkeltes situation, bliver langt mindre, fordi kontrolforanstaltningerne stadig væk skal opfyldes.

Når man skal vurdere, hvad der egentlig ligger bag begrebet »decentralisering«, kan man altså ikke se bort fra, hvad regeringen samtidig foretager sig på andre områder. En ægte decentralisering burde vise sig i, at stedlige myndigheder fik størst mulige beføjelser. Men hvordan rimer det f.eks. med regeringens øgede indgreb i kommunernes ret til selv at bestemme udgifts- og skatteniveau? Hvordan hænger det sammen med et system, hvor de enkelte institutioner gerne må overføre pengene fra personalekontiene, men ikke den anden vej rundt? Hvordan hænger det sammen med, at man skal overholde både personaletimelofterne og udgiftsrammerne? Jeg mener i virkeligheden, at når finansministeren bruger ordet »decentral«, burde han i stedet for bruge ordet »individuel«.

Hvis vi snakker om kvalifikationstillæggene, må det stå helt krystalklart for enhver, at den type tillæg tilkæmper man sig på bekostning af sine kolleger, for man har kun et begrænset beløb at dele ud af. Det vil sige, at det, nogle enkelte får raget til sig af ekstra goder, det får i den udformning, regeringens

moderniseringsprogram har, til resultat, at nogle andre får meget mindre.

Man kan sige – og det var jo også det, jeg gav finansministeren en kompliment for – at der er mange smukke ord i redegørelsen, men de smukke ord kan ikke dække over, at det hele tiden samtidig understreges, at de offentlige udgifter ikke må stige, tværtimod skal de falde. Der er jo tale om beskæringer på 1 pct. årlig i personaleforbruget de næste 3 år, og hvis man snakker om det overordnede plan igen, begynder det at knirke, når man betragter forholdet mellem stat og kommune. Det hedder i besvarelsen, at der skal være mulighed for at få et friere forbrugsvalg, men samtidig vil man gå over til bloktilskud i langt højere grad, væk fra refusionsordningerne.

Finansministeren (Christoffersen):

Jeg har kun en enkelt bemærkning til hr. Ivar Nørgaard, og det er vedrørende det dagsordensforslag, der er fremsat. Jeg forstår det sådan, at det er inden for samarbejdsaftalens rammer, staten skal sørge for, at der gives en ordentlig orientering, og at personalet kan være medbestemmende. Man kunne sige, at det var i og for sig overflødig. Jeg havde helst set, at alle havde været enige om, at det var overflødig at præcisere det, for det har været regeringens hensigt lige fra starten. Men jeg har ikke noget imod det dagsordensforslag. Vi havde såmænd gjort det alligevel – det kan jeg da også berolige hr. Carsten Andersen med – vi havde gjort det, selv om vi slet ikke havde haft debatten i dag. Hermed siger jeg ikke, den har været overflødig. Det er der måske nogle der mener, men jeg har da lyttet med stor interesse til, hvad der er blevet sagt. Selvfølgelig – det har jeg sagt lige fra starten – kan alt det her ikke gennemføres på personaleområdet, uden at de offentligt ansattes organisationer og medarbejderne inddrages i hele processen. Det kan enhver sige sig selv.

Derfor må jeg også helt tilbagevise hr. Carsten Andersens mærkelige påstande om, at der er utryghed hos personalet. Det er der kun, fordi hr. Carsten Andersen rejser rundt og prøver at sprede den. At man ikke har villet lytte til organisationerne er helt forkert. Vi lytter da til dem. Jeg har da talt ved masser af organisations sammenkomster, jeg har

[Finansministeren]

endda også mødt hr. Carsten Andersen rundt omkring på talerstole i en debat om moderniseringsprogrammet.

Vi har haft dem indkaldt til møder. Det er klart, at vi ikke kan indkalde samarbejdsudvalgene, før vi har noget at tale med dem om. Vi skal jo huske på, at vi er ved begyndelsen af en proces. Det er først nu, hvor vi begynder at opbygge finanslovsforslaget for 1985, at eksempelvis budgetreformen træder i kraft. Det er da først nu, vi rundt omkring kan begynde at indsamle forslag fra ministerierne til, hvilke ændringer i lønssystemerne vi kunne tænke os. Det skal vi så som arbejdsgivere tale med de kommunale lønforhandlere om, og så skal vi da mødes med personaleorganisationerne og drøfte det. Sådan kunne jeg blive ved. Nu må man ikke bede om, at tingene sker i den forkerte rækkefølge. Det, der er sket indtil nu, er, at der i folketinget er konstateret et bredt flertal for, at vi går i gang med denne store opgave, og så kommer det hele stille og roligt hen ad vejen. Der bliver altså ikke utryghed, medmindre der er nogle, der bevidst søger at sprede den for dermed at kaste grus i maskineriet.

Vedrørende lønssystemerne – det har jo været berørt både af hr. Carsten Andersen og af fru Elisabeth Bruun Olesen – kan jeg sige, at det er en af de opgaver, som vi i øjeblikket er i gang med at få kortlagt. Præstationslønssystemer bliver nu nævnt her, men det er jo kun én ting; der er da også andre muligheder. Man kan meget vel diskutere aflønningsformer, hvor man tager hensyn til den grad af ansvar og selvstændighed og ledelsesfunktioner, medarbejdere skal udføre. Når vi f.eks. ved hjælp af stillingsvurderingssystemet har foretaget en omklassificering af alle kontorchefstillinger i centraladministrationen og delt dem op i tre grupper, er det jo netop udtryk for en anden form for aflønning. Det er ikke præstationsaflønning, men det er i højere grad et aflønningssystem, som bygger på en funktionsvurdering, en vurdering af, hvilke krav der stilles til den konkrete stilling. Der er altså masser af forskellige lønssystemer, og det skal der også være, for den offentlige sektor er jo lige så mangfoldig som det private arbejdsmarked.

Hr. Gammelgaard har jo svaret udmærket på indlægget vedrørende SAS, men rent bortset fra det undrer det mig, at der er menne-

sker, der ligefrem aktivt modsætter sig at lytte til andre menneskers erfaringer. Det er ikke engang i overensstemmelse med det filosofiske grundlag, hr. Carsten Andersen i hvert fald formelt tilslutter sig. Det er en helt utrolig tankegang. I betragtning af, at vi altid holder foredrag om, at det private erhvervsliv skal lytte til, hvad det offentlige siger, hvorfor i alverden kunne det omvendte så ikke lade sig gøre? Det er altså udtryk for en meget, meget gammeldags og konservativ indstilling. Man kunne muligvis finde den i slutningen af det forrige århundrede eller noget i den retning, men at man næsten på arkæologisk vis får blotlagt en sådan mangel på interesse for, hvad der foregår i samfundet, det synes jeg er yderst opsigtsvækkende. Det understreger i høj grad betydningen af, at moderniseringen i den offentlige sektor begynder ved den enkelte medarbejder.

Jeg vil til fru Ingerlise Koefoeds spørgsmål sige, at det problem, der her i virkeligheden rejses, er vel: hvorfor skal man flytte bevillingerne fra producenten til brugeren? Det er jo i virkeligheden det, der er spørgsmålet. Hvorfor kan man ikke bare lade forvaltningshøjskolen få alle sine udgifter dækket, og så kan man gratis sende medarbejdere fra de forskellige ministerier og styrelser på kursus på forvaltningshøjskolen? Hvorfor skal det gå den anden vej? Hvorfor skal det være sådan, at de, der sender medarbejdere til kurser, til undervisning, skal betale en større del af, hvad det koster? Det er vel i virkeligheden det problem, vi er stillet over for. Det skal man efter regeringens opfattelse, fordi det er vigtigt, at de, som rent faktisk disponerer over de offentlige ressourcer – og det gør man jo i det øjeblik, man sender én eller flere personer på et kursus – de ledere og de institutioner gør sig klart, om det nu er nødvendigt at trække på den ressource. Det er et spørgsmål om, hvordan vi udformer nogle mekanismer, som sikrer en rigtig prioritering af vores ressourceanvendelse. Det er ud fra det synspunkt, vi ønsker at ændre producentbevillinger på en række områder til at være brugerbevillinger, sådan at man virkelig gør sig en overvejelse: hvad er nu vigtigst her hos os personalepolitisk? Er det vigtigste, at vi bruger nogle midler på uddannelse, eller er det vigtigere, at vi skaber et bedre arbejdsmiljø, eller er det vigtigere, at vi foretager en modernisering af noget teknologi,

[Finansministeren]

eller er det noget fjerde eller noget femte, vi skal koncentrere os om, eller hvordan laver vi en fornuftig kombination? For det er klart, at i det omfang det var fuldkommen gratis, ville det jo også være gratis at melde folk til. Ligesom vi har brug for uddannelse, har vi også brug for, at det er uddannelse, der er brug for. Derfor skal der et eller andet sted foretages en afvejning, og i stedet for at stå med et uløseligt køproblem har vi altså valgt at anvende nogle prioriteringsmekanismer, som betyder, at det er dem, der vil bruge leverancerne, om jeg så må sige, der også må bære i hvert fald en del – trods alt kun en del – af de økonomiske konsekvenser.

Det tror jeg vil gå fint. Sådan foregår det jo mange, mange andre steder, både i den private sektor og inden for den offentlige sektor. Det er f.eks. ikke sådan, at offentligt ansatte kan flyve gratis med SAS, vel? Selv om SAS ejes af staten, må man betale prisen, og det er da meget fornuftigt, at man rundt omkring i det offentlige overvejer, om der er brug for at sende folk med en flyvemaskine fra Ålborg til København. Det er jo heller ikke sådan, at offentligt ansatte, der er ude på embeds vegne, kan rejse gratis med DSB, selv om DSB er en statsvirksomhed. Der har vi jo allerede gamle, indarbejdede principper. Det er heller ikke sådan, at offentlige kontorer kan sende posten gratis afsted. Det havde man i meget gamle dage – den tid, som hr. Carsten Andersen jo i høj grad lever på. Da havde man særlige tjenestefrimærker, der blev delt rundt, men sådan er det ikke mere. Så der er sådan set bare tale om, vil jeg sige til fru Ingerlise Koefoed, at man anvender det princip på nogle flere områder. Det vil vi altså begynde på allerede i 1985, men det vender man jo tilbage til, når finanslovsforslaget ligger der.

Jeg har ikke mange bemærkninger til fru Elisabeth Bruun Olesen, for jeg har vist udtalt mig om de offentlige lønsystemer, og hvordan vi forestiller os at arbejdet skal ske med dem. Om decentraliseringen vil jeg sige, at vi jo ønsker at decentralisere både inden for statens område og inden for det samlede offentlige område. Det, vi gør over bloktilskudsreduktioner, er, at vi foretager en begrænsning af de bloktilskud, der står til rådighed for amter og kommuner, og det har vi følt var rimeligt. Det decentrale ligger bl.a. i, at vi ikke vil blande os i, på hvilke udgifts-

områder man så foretager begrænsninger. Loftet over skatteudskrivningen er i og for sig en menneskevenlig handling over for skatteyderne, og jeg tror ikke, der er nogen, der rigtig har bebrejdet regeringen, at vi har foreslået, at man holder uændret skat. Jeg har i hvert fald ikke mødt nogen kritik af det synspunkt.

Endelig om kvalifikationstillæg, hvor fru Elisabeth Bruun Olesen siger, at de gives på bekostning af andre. Det er en meget stor misforståelse. Det, som er tankegangen bag vores ønske om bedre lønsystemer, er, at vi alle sammen får noget mere ud af den offentlige sektor og de ressourcer, den anvender.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden:

Som tidligere meddelt vil afstemningen blive foretaget i mødet i morgen, torsdag den 10. maj 1984.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) *Forhandling om redegørelse nr. R 12:*

Miljøministerens redegørelse af 2. maj 1984 vedrørende den 3-årige forsøgsordning til nedbringelse af okkergener i vandløb.

(Redegørelsen anmeldt 2/5 84. Redegørelsen givet 2/5 84. Meddelelse om forhandling 2/5 84).

Forhandling

Jytte Hilden (S):

Jeg skal starte med at sige tak til ministeren, fordi han kommer med denne redegørelse, og sige, at det er jo altid godt at have et konkret beslutningsgrundlag for at kunne finde frem til, hvordan en endelig ordning skal være.

Den ordning vedrørende okkergener i vandløb, som vi har for øjeblikket, er jo en forsøgsordning, som blev iværksat under en socialdemokratisk regering, så vi er glade for, at der nu ser ud til at ligge nogle resultater.

En del ting kan nu blive bragt på plads. Dels er det et spørgsmål om teknikken, altså hvad man rent faktisk kan gøre, hvad er det for nogle modeller, man kan bruge? Her sy-